

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Szent István
Campus

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
Mesterszintű vadgazdálkodási igazgatási szakmérnök
szakirányú továbbképzési szak

Vadgazdálkodási üzemtervek megvalósulásának értékelése a
2007-2017 közötti időszakra vonatkozóan

Belső konzulens: Dr. Márton Mihály
egyetemi docens

Készítette: Nagy-Svajda Petra
DOMGHW

Intézet/Tanszék: Vadgazdálkodási és
Természetvédelmi Intézet,
Vadbiológiai és
Vadgazdálkodási Tanszék

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések.....	3
2. Szakirodalmi áttekintés	5
3. A vizsgálatok módszerei.....	12
4. Eredmények és értékelésük	14
4.1. A Vadgazdálkodási egységek üzemtervi jellemzése	14
4.1.1. „A” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	14
4.1.2. „B” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	15
4.1.3. „C” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	17
4.1.4. „D” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	18
4.1.5. „E” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	19
4.1.6. „F” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése.....	20
4.1.7. „G” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	21
4.1.8. „H” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	22
4.1.9. „I” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	23
4.1.10. „J” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése	24
4.2. Üzemtervi előírások megvalósulásának vizsgálata	26
4.2.1. „A” Vadgazdálkodási egység	26
4.2.2. „B” Vadgazdálkodási egység.....	28
4.2.3. „C” Vadgazdálkodási egység.....	30
4.2.4. „D” Vadgazdálkodási egység	32
4.2.5. „E” Vadgazdálkodási egység.....	34
4.2.6. „F” Vadgazdálkodási egység	36
4.2.7. „G” Vadgazdálkodási egység	38
4.2.8. „H” Vadgazdálkodási egység	40
4.2.9. „I” Vadgazdálkodási egység	42
4.2.10. „J” Vadgazdálkodási egység.....	44
4.3. Az eredmények értékelésének összefoglalása	46

5.	Következtetések és javaslatok	48
6.	Összefoglalás.....	51
7.	Köszönetnyilvánítás	53
8.	Irodalomjegyzék.....	54
9.	Jogszabályi hivatkozások	54
10.	Táblázatok jegyzéke:	55
11.	Mellékletek.....	59
12.	Nyilatkozatok	83

1. Bevezetés és célkitűzések

A vadgazdálkodás a vadállományoknak olyan tervszerű hasznosítását jelenti, amely a vadfajok állományainak befolyásolására és élőhelyeinek kezelésére irányuló tevékenységek összetett rendszerén keresztül valósul meg. A vad védelme, hasznosítása és az állományaikra gyakorolt kontroll között folytonosságot képez a vadgazdálkodás. Ez a lényegében azonos ökológiai, tudományos és gazdálkodási eszközöknek az adott helyzet által meghatározott dinamikus kombinációit jelenti (Csányi et al., 1999).

A magyar vadgazdálkodásban éles változás következett be a rendszerváltás után. Az Országgyűlés 1996 nyarán a természetvédelemről és a vadásatról szóló törvényekkel egy csomagban alkotta meg az új vadászati törvényt (1996. évi LV. törvény) amelyben a hangsúlyt már a vad- és élőhelyének védelmére helyezte, ezzel egy egészen új szemléletet vezetett be a hazai vadgazdálkodásba, amely teljes mértékben szemben áll a korábbi gyakorlattal. A magyar vadgazdálkodás és vadászat jogi szabályozása összhangban van az EU tagországok hasonló jellegű szabályozásával. A magyar vadgazdálkodás nemzetközi szinten is versenyképes, ökológiai adottságaink kiemelkedően jók és a vadgazdálkodási ismereteink nemzetközileg egyértelműen elismertek, így biztosított a megfelelő alap ahhoz, hogy a vadgazdálkodás a jövőben az ediginél akár jóval nagyobb szerepet töltsön be a magyar agrárgazdaságban, a természetvédelemben továbbá a vidékfejlesztésben is (Fábián et al., 2006).

Ahogy a vadászati törvény 41.§-ának 1. bekezdésében olvashatjuk: „*A vadállomány és élőhelye védelmének, fennmaradásuk hosszú távon való biztosítása, a gazdálkodói érdek, továbbá a vadászterületen folytatott gazdálkodási tevékenységek közötti összhang megteremtése, védett természeti területen a természetvédelmi célok megvalósítása, továbbá a vadászati jog szakszerű gyakorlása, hasznosítása érdekében tervszerű vadgazdálkodási tevékenységet kell folytatni*” (1996. évi LV. törvény).

A tervszerű vadgazdálkodást a vadászati törvény a háromszintű vadgazdálkodási tervezés bevezetésével szabályozza. Ezek a tájegységi vadgazdálkodási terv (régebben körzeti vadgazdálkodási terv), a hosszú távú vadgazdálkodási üzemterv és az éves vadgazdálkodási terv. A fentiek közül a hosszú távú vadgazdálkodási üzemterv tartalmazza azokat az előírásokat és célokat, melyek a vadgazdálkodási egység területén betartandóak és elérendőek (1996. évi LV. törvény).

A vadászati törvény hatályba lépése (1996) óta már két teljes üzemtervi ciklus lezárult, ezeknek az értékelése viszont elmaradt. Az üzemtervek ellenőrzése azért fontos, mert ezekből a

vizsgálatokból láthatjuk, hogy az adott célkitűzések mennyire voltak teljesíthetőek. Amennyiben valamelyik célkitűzés nem teljesült, úgy feltétlenül szükséges a megghiúsulás okát feltárni. Ily módon a jövőben értékes tapasztalatokra tehetünk szert, melyet felhasználhatunk a későbbi üzemtervek elkészítésekor is (Lakatos-Wahlpetz & Márton, 2022).

A fent leírtak alapján dolgozatom céljaként tíz vadgazdálkodási egység 2007-2017 közötti időszakban érvényes vadgazdálkodási üzemtervének megvalósulás-elemzését tűzöm ki. Vizsgálatomban arra keresem a választ, hogy a vadgazdálkodással szemben támasztott, fent említett követelményeknek megfelelően mennyire áll összhangban egymással az elméleti és a gyakorlati tervezés. Fontosnak érzem feltárni, hogy az esetleges eltérések milyen korábbi ok(ok)ra vezethetőek vissza, illetve azt, hogy milyen alternatív megoldások kerülhettek volna szóba.

2. Szakirodalmi áttekintés

A vadászati jogot Magyarországon először a XIX. század végén szabályozták először a mai korszerű szemlélethez hasonlítható módon. Az 1872. évi VI. törvénycikk szerint a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan része volt, amely elsősorban a földesurak privilégiumává vált. A kisebb földbirtokosok csak akkor élhettek vadászati joggal, ha az egyesített vadászterületeik elérték a kb. 58 hektár méretet. Ez alakította ki a mai vadásztársaságok alapjait. Az 1883. évi XX. törvénycikk már sokkal több aspektusból vizsgálta a vadászat kérdését, egészen konkrét megfogalmazásokat téve a földterület minimális méretére, a vadászatra jogosult és a vadászterület viszonyaira (saját terület vagy bérlet), a községek vadászati jog bérbeadásának idejét, stb. A következő nagyobb reform a vadászati jogi szabályozásban Nagy Imre kormányzása alatt lépett életbe: a földosztás során a földtulajdontól elválasztotta a vadászatot és külön jogszabályi kereteket alkotott. A II. világháborút követő földreform után a vadászati jog az államra szállt, ezzel egyidejűleg a vadászati jog gyakorlásából származó jövedelem is az államot illette, és csak az államilag jóváhagyott alapszabály szerint működő vadásztársaságok tagjai vadászhattak, ezzel elrendelve a kötelező vadásztársasági tagságot. A negyvenes évek végén a vadásztársaságok revíziójára került sor, majd azt követően az ötvenes évek elején került megfogalmazásra a következő: „vadásztársaságot állami vállalat, gépállomás, termelészövetkezet, termelészövetkezeti csoportok és állami hivatalok (intézetek és intézmények) dolgozói, valamint szakszervezetekbe és más tömegszervezetekbe tömörült dolgozók a vezetőség hozzájárulásával alakíthatnak” a 5.643-1/23/1951. (VIII. 18.) BM. sz. rendeletben, ezzel nagymértékben átalakítva az eddigi rendszert. Az 1957. évi 43. tvr. és a végrehajtására kiadott 5/1958. (XI. 13.) FM. rendelet visszaállította a bérleti jellegű rendszert, amely egyúttal a szocialista vadászati jogot is szabályozta. Ebben a jogszabályban került először kimondásra, hogy a vad az állam tulajdona. Ezen időszakban keletkezett az 1957. évi 43. tvr., amely először kimondta, hogy a vadászatot, vadgazdálkodást a vadászatra jogosultnak egy 10 éves, hosszútávú és éves tervek alapján kell gyakorolnia, egyúttal a jogszabály már törekedett az erdőgazdálkodással történő összhangra. Ezen rendelkezés finomhangolását is tartalmazta az 1961. évi VII. törvény; ez az időszak a hazai vadgazdálkodás elismertségének és fejlődésének időszakát hozta magával. A hetvenes évek jogi szabályozása már egyre jobban törekedett a rokonágazatokkal való összhangra, ennek jegyében került 1971-ben megrendezésre az első Vadászati Világkiállítás. A következő jelentősebb időszak a rendszerváltást követő évek, amikor növekedni tudott a vadászati idegenforgalom. (Bezdán, 2012)

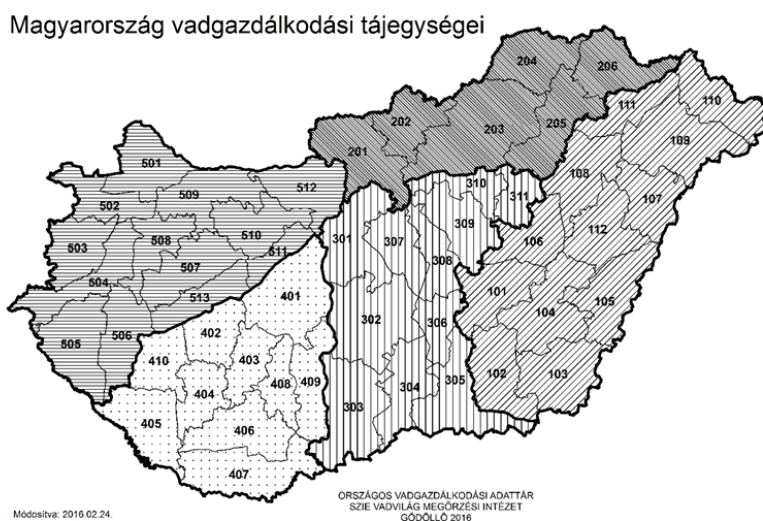
Az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás közötti tervezési összhangról nem csak a vadászati, hanem az erdőtörvény is rendelkezik. Mindkét ágazat napjainkban 10 éves üzemtervi ciklusok szerint gazdálkodik, amely tervezési folyamatban mindkét fél köteles tekintettel lenni a másik gazdálkodási ágazat igényeire. (2009. évi XXXVII. törvény)

A tájegységi vadgazdálkodási terv egy olyan, a vadgazdálkodási törvényben foglalt célok megvalósítását segítő előírás, amely tartalmát tekintve kiterjed:

- adott, a tájegység szempontjából jellemző vadfajok állományának leírására és élőhelyük jellemzésére,
- az állományszabályozás irányelveire,
- természetvédelmi előírásokra, és
- a tájegység trófeabírálati elveire.

(1996. évi LV. törvény)

A természetvédelmi előírások betartásáról nem csak az 1996. évi LV. törvény, hanem a természetvédelmi törvény is rendelkezik. Kiemelendő a: „11. § (1) A vadgazdálkodás, vadászat, halgazdálkodás, halászat és horgászat során biztosítani kell a természet védelméhez fűződő érdekek érvényesülését, a fenntartható használatot, ami a vadon élő vadászható, halászható (horgászható) vad- és halfajok biológiai sokféleségre alapozott fenntartását jelenti.”, valamint: „13. § (1) Ha természeti területen gazdasági tevékenység, így különösen a vadgazdálkodási, vadászati, halászati, horgászati tevékenység gyakorlásának módja a természet védelméhez fűződő érdekeket súlyosan sérti vagy veszélyeztet, a természetvédelmi hatóság a tevékenység korlátozását, megtiltását kezdeményezi.” (1996. évi LIII. törvény)

1. ábra Magyarország vadgazdálkodási tájegységei (OVA)

Magyarország területén 5 vadgazdálkodási tájat ismerünk, amelyekben összesen 52 db tájegység található:

1. táblázat Magyarország vadgazdálkodási tájai, tájegységei (OVA)

Vadgazdálkodási táj	Vadgazdálkodási Tájegység	
Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj	101	Tiszazugi Vadgazdálkodási tájegység
	102	Maros-Csongrádi Vadgazdálkodási tájegység
	103	Békési Vadgazdálkodási tájegység
	104	Szarvasi Vadgazdálkodási tájegység
	105	Körös-Berettyói Vadgazdálkodási tájegység
	106	Nagykunsági Vadgazdálkodási tájegység
	107	Hajdúsági Erdőpuszták Vadgazdálkodási tájegység
	108	Hajdúsági Lőszhát-Hortobágy Vadgazdálkodási tájegység
	109	Nyírségi Vadgazdálkodási tájegység
	110	Felső-tiszavidéki Vadgazdálkodási tájegység
	111	Tiszamenti Vadgazdálkodási tájegység
	112	Sárrét-Bihari Vadgazdálkodási tájegység
Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Táj	201	Börzsöny-Gödöllői Vadgazdálkodási tájegység
	202	Nógrád-Cserháti Vadgazdálkodási tájegység
	203	Bükki Vadgazdálkodási tájegység
	204	Cserehát-Aggteleki Vadgazdálkodási tájegység
	205	Bükkalja-taktaközi Vadgazdálkodási tájegység
	206	Zemplén-Bodrogközi Vadgazdálkodási tájegység
Duna-Tisza közti Vadgazdálkodási Táj	301	Pesti-síksági Vadgazdálkodási tájegység
	302	Észak-Bács-Kiskuni Vadgazdálkodási tájegység
	303	Illancs-Bugaci Vadgazdálkodási tájegység
	304	Közép-Bács-Kiskuni Vadgazdálkodási tájegység
	305	Alsó-tiszamenti Vadgazdálkodási tájegység
	306	Kiskunsági Vadgazdálkodási tájegység
	307	Közép-Pesti Vadgazdálkodási tájegység
	308	Tápió-vidéki Vadgazdálkodási tájegység
	309	Jászsági Vadgazdálkodási tájegység
	310	Mátra-alja-Dél-hevesi Vadgazdálkodási tájegység
	311	Tisza-tavi Vadgazdálkodási tájegység
Dél-dunántúli Vadgazdálkodási Táj	401	Mezőföldi Vadgazdálkodási tájegység
	402	Külső-Somogyi Vadgazdálkodási tájegység
	403	Kapos-Tolnai Vadgazdálkodási tájegység
	404	Zselic-közép-Somogyi Vadgazdálkodási tájegység
	405	Belső-Somogyi Vadgazdálkodási tájegység
	406	Mecseki Vadgazdálkodási tájegység
	407	Dél-Baranyai ártéri Vadgazdálkodási tájegység
	408	Tolnai-hegyháti Vadgazdálkodási tájegység

Észak-dunántúli Vadgazdálkodási Táj	409	Gemenci Vadgazdálkodási tájegység
	410	Dél-Balatoni Vadgazdálkodási tájegység
	501	Hanság-mosoni Vadgazdálkodási tájegység
	502	Vas-soproni-síksági Vadgazdálkodási tájegység
	503	Alpokaljai Vadgazdálkodási tájegység
	504	Rába-menti-Kemenesháti Vadgazdálkodási tájegység
	505	Zalai-dombsági Vadgazdálkodási tájegység
	506	Zala-kisbalatoni Vadgazdálkodási tájegység
	507	Bakonyi Vadgazdálkodási tájegység
	508	Marcál-medencei Vadgazdálkodási tájegység
	509	Bakonyalja-Komáromi Vadgazdálkodási tájegység
	510	Vértes-hegységi Vadgazdálkodási tájegység
	511	Velencei Vadgazdálkodási tájegység
	512	Dunazugi Vadgazdálkodási tájegység
	513	Balaton-felvidéki Vadgazdálkodási tájegység

A vadgazdálkodási üzemterv az adott vadgazdálkodási tájra vonatkozólag rendelet formájában kerül kihirdetésre. A hatálybalépést követő három hónapban a tájegységi fővadász véleményezi a tervet, majd pedig hat hónapon belül a vadászatra jogosult benyújtja a vadászati hatóság részére jóváhagyásra. (1996. évi LV. törvény)

A vadgazdálkodási üzemtervet felsőfokú vadgazdálkodási képesítéssel, a vadgazdálkodási tervezés szakértői névjegyzékében szereplő, legalább ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező személy készítheti el. (79/2004. (V. 4.) FVM rendelet)

A vadgazdálkodási üzemterv az alábbi módon épül fel:

Az első pontban a vadgazdálkodási egység alapadatai szerepelnek.

A második pontban a különböző adottságok kerülnek jellemzésre; ebben a szegmensben találhatók meg a jellemző vadfajok leírásai. Ezen felül a második pontban fel kell tüntetni a természetvédelmi területeket és előírásokat, továbbá – amennyiben releváns – az üzemterv elfogadásakor meglévő vadaskert adatait.

A harmadik pont foglalja össze a hosszú távú vadgazdálkodási tervet. Minden jelentősebb vadfaj esetében a jelenlegi helyzet értékelését, az állományszabályozással elérni kívánt célt, az állomány kezelésének módjait, az adott vadfaj élőhelyének javítási-fejlesztési lehetőségeit és bármi egyéb, a vad szempontjából fontos tényezőt fel kell tüntetni. Továbbá a harmadik pontban

szükséges részletezni a vadászterület különleges rendeltetéséből fakadó előírásokat, feladatokat, illetve kutatási programban való részvétel esetén a kutatási program megnevezését.

A negyedik pont tartalmazza vadászati évre lebontva a vadállomány-bebecslési jelentéseket, az éves vadgazdálkodási terveket (erről bővebben a ... pontban), vadgazdálkodási jelentéseket, trófeabírálati adatokat és az évente felhasznált egyedi vadazonosítók sorszámain.

Az ötödik pontban szükséges részleteiben a trófeabírálati irányelveket, vadgazdálkodási módszertani leírásokat és a tervben felhasznált források (adatok, iratok, szakirodalom) felsorolása. (OVA)

A vadgazdálkodási üzemterv az alapja a vadászterület (és/vagy vadaskert) éves vadgazdálkodási tervének. Az éves tervet a vadászatra jogosult tárgyév február 15.-ig köteles benyújtani a vadászati hatóság felé jóváhagyásra. A terv jóváhagyásáról az üzemtervi adatokat figyelembe véve a hatóság a tájegységi fővadász és a területi vadgazdálkodási tanács segítségével tárgyéve április 10.-ig döntést hoz. Az éves terv elkészítésének szabályairól miniszteri rendelet rendelkezik. (1996. évi LV. törvény)

Az éves tervet legalább középfokú szakirányú végzettséggel és ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező személy készítheti el. (79/2004. (V. 4.) FVM rendelet)

Az éves tervben a vadfajonként elejthető/befogható vadlétszám, a mesterségesen tenyésztett és vadászat céljából a vadászterületen szabadon engedhető vadfajok és darabszámuk, illetve a vadászati törvény végrehajtási rendeletében meghatározott egyéb apróvadfajok állományszabályozásának tervszámai szerepelnek elsősorban. Az éves terv szerint előírtak teljesüléséről a vadászatra jogosultnak vadgazdálkodási jelentést kell készítenie, amelyet a tárgyévet követő év március 20.-ig köteles a vadászati hatóság részére benyújtania, továbbá a hatóság kérheti bizonyos vadfajok esetében az elektronikus adatszolgáltatás teljesítését. A terv akkor tekinthető teljesítettnek, ha a tervszámoktól történő eltérés nem haladja meg a 10%-ot. (1996. évi LV. törvény)

Az, hogy adott területen mi a maximálisan fenntartható és minimálisan fenntartandó nagyvadlétszám, arról az Agrárminisztérium tájegységi vadgazdálkodási rendeletei rendelkeznek:

2. táblázat Létszámvárások tájegységenként (OVA)

A nagyvadállomány fenntartható legnagyobb (maximum) és fenntartandó legkisebb (minimum) létszáma

Az AM vadgazdálkodási tájegységi rendeletek számadatai

Tájegység	Gímszarvas		Dámszarvas		Őz		Muflon		Vaddisznó	
	Minimum	Maximum	Minimum	Maximum	Minimum	Maximum	Minimum	Maximum	Minimum	Maximum
101	0	0	0	100	5 400	10 300	0	0	0	100
102	0	50	0	0	4 600	11 100	0	0	0	0
103	0	0	300	500	5 300	14 200	0	0	0	0
104	0	0	0	600	5 500	17 000	0	0	0	0
105	0	100	800	1 500	5 000	13 300	0	0	0	200
106	0	0	0	0	3 500	6 400	0	0	0	200
107	0	300	500	1 500	3 000	8 000	0	0	0	1 000
108	0	0	0	100	3 800	6 400	0	0	0	200
109	100	400	100	300	6 600	16 600	0	0	0	1 300
110	200	1 000	100	400	4 200	8 800	0	0	200	1 600
111	0	0	100	300	3 700	6 000	0	0	0	100
112	0	0	0	0	2 700	7 000	0	0	0	0
201	1 600	2 900	100	200	3 600	5 800	150	400	1 000	3 400
202	700	2 000	200	300	1 700	3 100	200	450	700	2 500
203	2 500	4 800	0	300	6 200	10 500	1 000	2 000	1 900	4 400
204	700	1 600	0	0	2 500	5 100	0	0	800	2 500
205	0	0	0	100	3 200	7 000	0	0	0	400
206	600	1 400	0	0	2 800	5 500	250	500	500	1 600
301	300	500	0	100	2 600	5 400	0	0	400	900
302	100	200	200	300	5 900	11 500	0	0	300	1 200
303	1 700	3 300	0	150	7 200	11 500	0	0	400	2 000
304	300	500	350	1 500	4 600	7 800	0	0	300	1 000
305	0	50	50	500	5 500	14 000	0	0	0	100
306	0	0	0	0	2 200	4 600	0	0	0	0
307	0	0	500	1 200	2 600	5 600	0	0	0	700
308	0	0	0	0	1 900	4 400	0	0	0	0
309	0	0	0	0	3 800	7 800	0	0	0	0
310	0	0	0	0	2 500	6 000	0	0	0	0
311	0	0	0	0	2 500	6 500	0	0	0	0
401	200	500	0	0	5 600	12 000	0	0	0	1 100
402	700	2 600	250	500	2 200	3 900	0	50	600	1 500
403	500	700	450	700	3 900	5 800	0	0	300	600
404	700	1 400	50	200	3 200	4 600	0	50	500	1 400
405	2 600	4 900	2 000	3 300	4 000	4 900	0	0	1 300	3 100
406	1 600	3 600	250	400	4 400	8 200	0	0	1 000	2 700
407	2 500	3 800	50	300	6 800	7 600	0	0	900	2 400
408	1 400	2 700	700	1 400	3 700	5 500	0	0	500	1 500
409	600	2 000	0	0	4 700	7 200	0	0	500	2 000
410	1 100	2 700	100	300	2 700	3 500	0	0	500	1 400
501	600	1 500	0	0	5 100	8 200	0	0	500	1 300
502	900	1 900	80	200	3 800	5 900	0	0	500	1 500
503	1 100	1 600	100	160	3 700	4 300	0	50	500	1 200
504	1 700	2 900	110	200	3 400	4 900	0	0	800	1 900
505	1 800	3 700	0	100	4 000	5 900	0	0	1 000	2 500
506	1 600	1 800	0	100	2 600	4 200	0	0	700	1 500
507	2 200	4 400	430	500	3 300	4 400	400	890	1 300	2 600

508	900	1 800	120	200	4 600	6 400	0	50	500	1 100
509	800	1 400	90	150	4 800	8 200	0	50	600	1 400
510	1 700	2 700	290	350	4 700	6 200	220	470	1 200	2 600
511	100	300	140	200	1 300	2 600	0	50	0	400
512	1 500	2 500	110	400	2 400	4 000	200	350	1 000	3 100
513	300	900	0	0	1 300	2 000	0	0	300	900
Országos összesen	35 900	71 400	8 620	19 610	200 800	377 600	2 420	5 360	21 500	65 100

3. A vizsgálatok módszerei

A vizsgálat során részletes elemzés alá került tíz vadgazdálkodási egység 2007-2017 közötti időszakban érvényes vadgazdálkodási üzemtervének megvalósulása. A tíz vizsgált üzemterv releváns adatait az Országos Vadgazdálkodási Adattártól (továbbiakban OVA) kaptam meg, megjelölve a felhasználás kizárólagos formáját, valamint szigorúan a személyiségi jogokat, illetve az üzleti titkot (mint gazdálkodási tevékenységhez kapcsolódóan) nem sértő anonim módon – vagyis mellőzve minden olyan adatot, mely a vadászatra jogosult beazonosítását lehetővé tehetné. A tíz üzemtervet az abc első tíz betűjével neveztem el („A üzemterv”, „B üzemterv”, ... stb.) és a dolgozat elkészítése során is eszerint fogok hivatkozni rájuk. A fentebb részletezett kritériumoknak megfelelően kaptam meg elektronikus formában tíz üzemterv 3.1. – 3.5.-ig terjedő részét (3.1.: nagyvad állomány jellemzése; 3.2.: apróvad állomány jellemzése; 3.3.: természetvédelmi jellemzők és hatásaik; 3.4.: a vadászterület különleges rendeltetéséből fakadó feladatok és előírások; 3.5.: kutatási programban való részvétel). Az üzemtervi előírások megvalósulásának vizsgálata a vadászatra jogosultak által évenként (2007-2017) leadásra került állománybecslési, tervezési és hasznosítási jelentések tartalma alapján történt meg. Ezeket az éves adatsorokat szintén az OVA bocsátotta rendelkezésemre, a vadászatra jogosultak névtelensége ezekben a jelentésekben is biztosított.

Az adatok feldolgozása, rögzítése és tárolása számítógépes eszközökkel (Microsoft Word szövegszerkesztő és Microsoft Excel táblázatkezelő program) történt. Az adatfeldolgozás során az OVA-tól kapott adatokat különböző meghatározott ismérvek szerint csoportosítottam, melynek lépései a következők voltak:

Első lépésként kigyűjtöttem mind a tíz üzemterv esetében, vadfajonként a javasolt tervezési szempontokat, továbbá azt, hogy apró-, nagy- vagy inkább vegyes vadas jellegű területről van szó.

Második lépésben a következő mérőszámokat kategorizáltam a Microsoft Excel táblázatok segítségével: vadászterületenként és vadfajonként a hasznosítási arányt, továbbá ahol lehetőségem volt a teríték ivararány szerinti megoszlását, az éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak/bika lelövések korosztálymegoszlását, illetve az abszolút értékben kifejezett elérni kívánt állományméretet. A becslés és teríték adatokból számított évenkénti hasznosítási arányt százalékban kifejezett arányszámokkal adtam meg. A teríték kor és ivar szerinti megoszlásából megoszlási viszonyszámokat adtam meg, melyek a rész-egész arányát fejezik ki, szintén

százalékos formában. (Tóthné Lőkös, 2006). Az ezeket az adatokat tartalmazó adatközlő táblázatokat a „MELLÉKLETEK” című fejezetben mellékeltem.

A harmadik lépésben a korábban leírt módon meghatározott mérőszámok alapján három nagyvadfajra (gím, őz, vaddisznó) továbbá az apróvadak közül a mezei nyúlra és a fácánra szűkítettem a kört. Az öt vadfajjal folytatott vadgazdálkodás tekintetében vizsgálom és hasonlítom össze a tíz vadgazdálkodási egység tízéves üzemtervének megvalósulását. Minden VGE esetében egy összesítő táblázatban foglaltam össze, hogy milyen üzemtervi előírás vonatkozott az adott vadfajra, illetve, hogy az teljesült-e. A vizsgálat szempontjai gímszarvas és őz esetében a tavaszi állományra, a hasznosítási arányra, a teríték kor és ivar szerinti megoszlására, illetve a bak- és a bikaterítékre vonatkozó előírások voltak. Vaddisznónál a tavaszi állományra, a hasznosítási arányra, a teríték kor és ivar szerinti megoszlására; míg a mezei nyúl és a fácán esetében a tavaszi állományra, a hasznosítási arányra vonatkozó előírásokat vizsgáltam. Végezetül elkészítettem egy összegző táblázatot (13. számú táblázat), melyben látható, hogy az adott vadfajra összesen hány darab üzemtervi előírás vonatkozott, ebből mennyi teljesült, illetve mennyi nem teljesült vagy mennyi előírás teljesülése nem eldönthető. A 13. számú táblázat adatai alapján, a teljesült és nem teljesült előírások vadfajonkénti eloszlását a Fisher-féle egzakt teszt és a Bonferroni Z-teszt elvégzésével statisztikailag is elemzés alá vontam (Byers et al., 1984) (Fischer, 1922) melyet a 14. számú táblázatban ábrázoltam.

4. Eredmények és értékelésük

4.1. A Vadgazdálkodási egységek üzemtervi jellemzése

4.1.1. „A” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Nagyvadas jellegű vadászterület)

A gímszarvas esetében az állomány minőségi besorolása kiváló. A hasznosítás tervezésekor figyelembe kell venni, hogy a vadgazdálkodási egység (továbbiakban VGE) területén belül milyen és mekkora otthonterületet használ a populáció. Ez szoros összefüggésben van a zárt erdőtömbökkel, különböző biotópokkal, illetve a szomszédos VGE területeivel is. Nagy figyelmet kell fordítani a fiatal és középkorú bikák selejtezésére a megfelelő korosztályszerkezet eredményes kialakításához. A jó képességű bikákat pedig hagyni kell megöregedni. A VGE területén a közeljövőben elkerülőutat és autópályát is fognak építeni, amely jelentősen befolyásolhatja a gímszarvasok megszokott mozgását, viselkedését. Az állománybecslés kiemelt fontosságú. Az üzemtervben rögzítik a különböző módszereket. Ilyen a felrakó-, bögő-, illetve beállóhelyen történő számlálás. Továbbá a télen együtt mozgó rudlik megfigyelése, azzal a kitételrel, hogy ilyenkor nagyobb előhelyen fordulnak elő, mint a teljes vadászterület.

Az őzállomány esetében a minőségi besorolás közepes. A VGE területén külön figyelmet kell fordítani az erdei és a mezei őzre is. Utóbbinak a testtömege akár 3-4 kg-mal is nehezebb lehet. Állománybecslésnél legalább 30 fő egyidejű becslését szükséges alapul venni, ezeket az adatokat évente hasonlítják össze. Szükséges a megfigyelés helyét, időpontját és az egyed korát, ivarát rögzíteni. Tervezésnél szükséges lehet a becsléseket kiegészíteni, trendet készíteni, illetve az egyedek kondícióját vizsgálni. A bakok hasznosításánál fontos szempont, hogy a lelövések helyszínei megfelelően legyen elosztva a rejtőzködő életmód miatt. Egy terület túlhasznosítása után megfigyelhető ugyan a megráció jelensége, de ez nem alkalmas a minőségi őzállomány nevelésére.

A vaddisznóállomány a korábbi években történt jelentős koca túlhasznosítás ellenére sem csökkent drasztikusan. A kukoricával elvetett területeken jelentősen feldúsul az állomány a vegetációs időszak alatt. Elsődleges cél az állomány mennyiségének csökkentése. A kettő-négy éves kanok kivételével jelentős minőségi javulás és bevétel emelkedés érhető el.

A mezei nyúl állomány gyenge, a területen elenyésző mértékben van jelen. Hasznosítása nem történik.

A fácánállomány minőség besorolása közepes. A vadászatok során fontos az összehasonlító becslés, míg nyáron a szaporulat figyelése. Előfordulhat, hogy a tervezett lelövések számát a magas csibemortalitás miatt csökkenteni kell. Fontos a tavaszi és nyári időszakokban a nyiladékok kaszálása, illetve a megfelelő létszámapasztása a rókáknak, illetve egyéb szárnyas kártevőknek.

4.1.2. „B” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Nagyvadas jellegű vadászterület)

A gímszarvas állomány minőségi besorolása közepes. Minimális állomány nagyság: 39db, maximális állomány nagyság: 90 db. A bikák átlagos golyóérettségi kora 12 év. Az állomány becslése bógéskor történik. Ilyenkor korosztálybecslés, ivararány meghatározás és minőségbecslés is történik. Fontos, hogy a levett agancsokat is begyűjtik és értékelik, ezzel is segítve a minőségbesorolást. A tervidőszak közepére a törzsállomány létszámát az élőhelynek megfelelő maximális létszámmra szükséges beállítani. Ekkor vizsgálják az állomány minőségét, illetve egyéb közvetett mutatókat. Abban az esetben, ha a kártételek mennyisége nem nőtt, a korszerkezet nem változott, úgy minőségi válogatással szükséges beállítani a területen elfogadható 80-100 egyedből álló törzsállományt. A vadászterületen ideális ivararány 1:1 bika:tehén. Ennek a beállításához a tehenek erőteljesebb hasznosítása szükséges. A populáció minőségi javításához a társaság hagyományos módszereket alkalmaz, génfelfrissítésre nem kerül sor. Az utóbbi években a bikaállomány meglehetősen elifiatalodott. Ennek okán az ideális korosztályszabályozást úgy szükséges végrehajtani, hogy a vadászterületen ideális kormegoszlást megközelítse. Ez a következő: 50% fiatal, 35% középkorostályú, 15% öreg. Az átlagéletkor emelése a középkorú, illetve öreg bikák kilövésének jelentős csökkentésével érhető el. A minőség javítását a folyamatos selejtezéssel, etetéssel és megfelelő táperő utánpótlással kell elérni. Fontos célként tűzték ki, hogy összehangolják és ismerjék a terület vadeltartó képességét és a gímszarvas populáció egyedlétszámát. Jelenleg a vadkár mértéke igen magas, ez utal az előbb említett cél fokozott elérésének szükségességére. A vad élőhelyének zavartalansága okán az erdőgazdálkodókkal egyetértésben szeptemberben szüneteltetik a fakitermelési munkákat a bögőhelyek közelében. Továbbá az erdei utakat is lezárják a közúti

járművek elől. Fontos cél a bozótosok, csenderesek megőrzése, karbantartása. A vadászterületen található rét is, amely pihenést nyújt a vadnak, illetve a szénát téli táplálék kiegészítésként használják fel.

Az őzállomány minőségi besorolása közepes, a minimális állomány nagyság 56 db, míg a maximális 110 db. A bakok átlagos golyóérettségi kora 6 év. A becslést a vadászati idény utáni, de szaporodási időszak előtti területbejárással végzik el. Az elsődleges cél az állomány gyenge apasztása, hiszen a vadászterületen a maximális állomány nagyság másfélszerese él. Az ideális ivararány 1:1,25. A minőségi javítás legcélszerűbb módja a megfelelő válogató selejtezés, beteg egyedek szelektálása. Ezzel szemben fontos a rendesen fejlődő, szép agancsú bakok kímélete, megfelelő takarmányozása. Lényeges cél a vadászterületen élő őzállomány egészségi állapotának javítása, szintentartása. Az állomány apasztását főként a suta, gida kilövések erőteljes növelésével, illetve a gyenge képességű fiatal bakok selejtezésével lehet elérni minőségromlás nélkül.

A vadászterületen közepes minőségű muflonállomány él kis létszámban (20-30db). Gyarapodásuk élőhelyvédelmi okokból nem indokolt, így a létszám szintentartása indokolt folyamatos kilövési lehetőséggel.

A vaddisznó minimális állomány nagysága a területen 59 db, míg a maximális 120 db. A becslések alapján a vadászterületen a maximális állomány nagyság több, mint másfélszerese él, így erőteljes létszámapasztásra van szükség. A tervciklus közepére a maximális törzsállomány elérését tűzték ki célul. Ez a törzsállomány helyes gazdálkodással elviselhető kártételt okozna. Fontos a létszám apasztása az apróvadállomány miatt is. A vaddisznó kártétele jelentős, nagy vitalitású, erősen hajlamos túlszaporodni, ezért is fontos a létszám gyakori, kontroll jellegű szabályozása. Az állomány becslését a vadászterületen tél végén végzik a terület teljes bejárásával.

A mezei nyúl állomány állapota gyenge, a vadászterületen a gazdálkodás a vadfajjal nem folyik. Indokolt lenne a minimális állomány létszám (200 db) elérése különböző élőhelyfejlesztésekkel. A ragadozók, kóbor állatok visszaszorítása, illetve a vaddisznó állományának szinten tartása segíti a mezei nyúl szaporodását.

A fácánállomány állapota gyenge, vadgazdálkodás nem folyik a vadfajjal. Indokolt lenne az élőhelyfejlesztéssel elérhető állomány növelés. Ide tartozik a mezővédő erdősávok, cserjesorok kialakítása, dúvadak irtása, megfelelő etetés.

A fogolyállomány minősége gyenge, vadgazdálkodás nem folyik a vadfajjal. Indokolt lenne a minimális állománylétszám elérése élőhelyfejlesztéssel. Többek között a megfelelő búvóhelyek kialakításával, jól megválasztott etetőhelyek fenntartásával.

4.1.3. „C” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Nagyvadas jellegű vadászterület)

A vadászterületen a gímszarvas állomány minőségi besorolása kiváló. Az erdősültség alacsony aránya miatt a 30-35 egyed javasolt a vadászterületen. Ennek növelése csak takarmányozással tervezhető. A kilövendő bikák 30%-a golyóérett, 70% selejt vagy beteg egyed. A javasolt ivararány 1:1, valamennyi korosztályt tekintve. A koreloszlás mindkét nem vonatkozásában 50% fiatal, 35% középkorosztályú és 15% idős egyedből kell álljon. Javasolt a szomszédos vadgazdálkodási egységek között a bikák, a tehenek és a borjak állománykezelésének és hasznosításának egyeztetése.

Az őzállomány minőségi besorolása közepes. Az állománybecslést januárban-februárban végzik teljes vizuális számbavétellel. Ilyenkor a területen élő állomány nagyságát, valamint kor és ivar szerinti arányát határozzák meg, ennek a módosítása év közben nem javasolható. Elsődleges cél a jelenlegi körülbelül 144 db-os törzsállomány a tervidőszak végére 140-150 db-os létszámra történő beállítása. Alapvető fontosságú feladat a minőség javítása is. A tervidőszak végére 4db/100ha sűrűség mellett kívánják fenntartani az állományt. A számszerű vadászati lehetőség maximalizálása kell törekedniük. A tervidőszak első felében javítani szükséges az ivararányt, amely jelenleg a suták javára billen, továbbá a bakok korösszetételét is. A bakállomány elfiatalodott, cél a minőségi válogató vadászat, illetve a korosztály összetétel lehető legpontosabb beállítása. A vadászterületen az ideális korosztály összetétel a következő: 50% fiatal, 35% középkorosztályú és 15% idős. A hasznosítás 1:1-es ivararánnal számolva 25-27%-os hasznosítással biztosít fenntartható hozamot. Az elfogadható terítékösszetétel: 40% bak, 30% suta, 30% gida.

A vadászterületen élő vaddisznó törzsállomány átlagos nagysága 32 db. A 108,7%-os hasznosítás sem állította meg az állománynövekedést. Ennek oka az intenzív élőhelyfejlesztés, valamint a szórók nagymértékű használata. Vegetációs időszakban jelentős bevándorlás is érzékelhető a területen. Kiemelten fontos a szomszédos vadászati egységekkel történő együttműködés. Fontos célkitűzés a középkorú kanok arányának növelése és a koca törzsállomány állandó szinten való tartása. Ennek okán elsősorban a fiatalabb korosztályt

szükséges erőteljesebben hasznosítani. Hosszabb távon az állomány csökkentése a cél, kisebb egyedszámú törzsállomány esetében kisebb lesz az árbevétel, de tervezhetőbb lesz. A csökkentések oka elsősorban a növekvő vadkár. Cél az idős, nagy agyaráú kanok elejtésének lehetőségének növelése. Hasznosítás éves összetétele: 80% fiatal, 20% idős, melynek a harmada lehet kan.

A mezei nyúl állománya a vadászterületen gyenge. Populációi szórványosan élnek, 2006-ban a becsült létszám 7 egyed volt. Vadgazdálkodási jelentősége elenyésző. Élőhelyfejlesztéssel, ragadozó gyérítéssel és a mezőgazdasági művelés változtatásával lehetne növelni a törzsállományt.

A fácánállomány gyenge minőségű a területen. A vadászati egység célja a törzsállomány növelése. A vadászterületen elsősorban a kakasokat hasznosítják. A területen nincs nagy törzsállományú vadfácán állomány, így vadgazdálkodási jelentősége csekély.

4.1.4. „D” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Nagyvadas jellegű vadászterület)

A gímszarvas állomány minőségi besorolása kiváló. Az állománybecslést az esti és éjszakai órákban az ismert tartózkodási helyeken végzik ivar-, és korosztályok szerint. Ezt többször ismétlik. Elsődleges cél a trófeaminőség megőrzése. Fontos szempont, hogy a területen erős a migráció, így az év különböző szakaszaiban a vadászterületen jelentős különbségekkel fordul elő, ez jelentős vadkárt eredményezhet. Ezeket a szempontokat mindenképpen figyelembe kell venni a hasznosítás tervezésekor. Elsősorban a nőivarú egyedeket és a borjak számát tervezik szinten tartani. A lelövési tervekben 70% körülire állítják az arányt. A bikák szempontjából elsődleges szempont az állomány elfiatalodásának megelőzése. A hasznosítás legnagyobb arányban a fiatal korosztályt érinti. A középkorú és idős egyedek lelövési aránya 30% alatt kell, hogy maradjon. A selejtezés a minőség megőrzése érdekében indokolt. Fontos a szomszédos területekkel történő együttműködés.

A dámszarvas állomány minőségi besorolása jó. Az állománybecslést a gímszarvashoz hasonló módon végzik. A dām jelentősége jóval kisebb a vadászterületen, mint a gímé. Az év minden szakaszában jelen van a területen, de változó egyedszámban. Szintentartó hasznosítás javasolt, melyet 25-30%-os hasznosítási aránnyal határoztak meg. A bikák lelövési aránya 30% körüli, melynek egyharmada középkorú és idős, kétharmada fiatal korosztályú.

A vadászterületen az őzállomány közepes minőségi besorolást kapott. Az állománybecslést tél végén a vadföldeken, etetőhelyeken végzik, teljes vizuális felméréssel. Ivarok szerint rögzítik az adatokat, majd később megismétlik a számlálást. Fontos célként írják le a bakok válogató vadászatát, illetve az ivararány folyamatos figyelemmel kísérését. Évente 60-75 db hasznosítás a célszerű (+10%), amely stabil állománylétszámot biztosít a vadászterületen. A fiatal, de jó képességű bakokat kímélni szükséges, míg a középkorú állomány mérsékelt hasznosítása javasolt. A válogató vadászat a fiatakorú állományban is szükséges. Cél az 1-1-es ivararány kialakítása. Szükség esetén a bakgidák kímélete is szoba jöhet.

A vadászterületen élő vaddisznó állomány a nagy kiterjedésű kukoricatáblák miatt, akár a két vagy háromszorosára is nőhet. A becsült állomány 150-200%-át tervezik hasznosítani. Szóba jöhet élve befogás is, de csak indokolt esetben.

A mezei nyúl állomány gyenge minőségű. Évente 1-2 vadászat javasolható. A minimum létszám 4-5-szerese alatt indokolatlan az állomány hasznosítása, mert a károkozás elenyésző. Indokolt a téli kiegészítő takarmányozás és a ragadozók gyérítése.

A fácánállomány gyenge minőségű. Az állománybecslés függvényében történik a hasznosítás, térben és időben differenciáltan. A minimum létszámhoz közeli területeket kímélik. Javasolt vadföldek, búvóhelyek és fészkelőhelyek létesítése.

4.1.5. „E” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Nagyvadas jellegű vadászterület)

A gímszarvas állományának minőségi besorolása közepes. Az állománybecslést a törzsállományra végzik el január és március között. A szaporulati mutató a törzsállomány 30-35%-a (1,2:1 ivararány mellett). A bikák hasznosításában 64% fiatal, 20% középkorú és 16% idős korosztályú egyedet kell terítékre hozni. A borjak harmadát ki kell löni, míg az ünök részaránya 15-20% a kilövésekben. A selejt bikákat ki kell löni, a középkorosztályúak közül a közepeseket kell hasznosítani. Az ígéretes bikákat meg kell tartani a kulminációig.

Az őzállomány minőségi besorolása közepes. Az állománybecslést januárban és februárban végzik, több ismétlésben. A felnevelt szaporulatról augusztustól októberig végzett megfigyeléssel kapnak információt. A tervezés során előtérbe helyezik a minőségi őzgazdálkodást. Az ivararányt 1:1-re kell beállítani. A sutaállomány korösszetétele a következőképpen alakul: 30% fiatal, 50% középkorú és 20% idős. Maximális állománysűrűség 4db/ha. Az éves hasznosítás a törzsállomány 35-38%-a. A bakoknál az elsőéves kímélendő,

kivéve a selejteket. Az ígéretes agancsúakat a kulminációig hagyjuk az állományban. Az őzbak kilövések 75%-a üzekedés előtt kell, hogy megtörténjen. Kívánatos korosztályösszetétel üzekedéskor: 50% fiatal, 30% középkorú és 20% idős bak. Az ikergidas suták kímélendők.

A vaddisznóállomány becslése a vadászterületen nehézkes. Többnyire a „törzskoca-állományra” irányul a malacvezetés időszakában. A becslésekhez képest 110-130%-os hasznosítás a tervezett. Az állományt akkor lehet szinten tartani, ha a hasznosítás mértéke 110-120% körüli és a teríték 85-90%-a süldő. A kocák állományon belüli aránya 20-80% és kocánként 2,5-3,5 db felnevelt malaccal számolnak.

A vadászterület apróvad állományával számottevő hasznosítás nem történik.

4.1.6. „F” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Vegyes vadas jellegű vadászterület)

A vadászterületen élő őzállomány jó minőségi besorolású. Tél végén sávós vagy teljes becslési eljárással történik az állománybecslés, kiterjesztve az ivari és korösszetételi felvételezésre is. A jelenlegi 1:1,5 bak:suta arányt 1:1 felé tervezik eltolni, ami a tarvadak fokozott hasznosításával valósulhat meg. Trófeaminőség szempontjából 1,2:1, míg állomány növelés szempontjából 1:1,3-1,5 lenne az ideális. A tarvadaknál is szükséges a megfelelő válogató vadászat (beteg, idős, legyengült egyedek kivétele). A bakgidák kímélete indokolt lehet. A bakok korosztályösszetételét a következőképpen tervezik kialakítani: gida 30%, fiatal 35%, középkorú 25%, idős 10%. Golyóérettségi kor: 7 év. A fiatal korosztályban a selejtezés, a középkorúaknál az „örökös közepes” egyedek hasznosítására törekednek. A jó képességű bakok kímélete szükséges ahhoz, hogy elérjék a 15-20%-os érmes arányt. Indokolt a területen a téli etetés, a vadföldek kialakítása, kóbor ebek gyérítése és a mezőgazdaság által okozott károk csökkentése.

A vaddisznóállomány a területen nem kívánatos, cél az állomány nullára csökkentése.

A mezei nyúl állomány állapota jó besorolást kapott. Évente minimum két alkalommal (ősszel, tél végén) végeznek állománybecslést. A hasznosítást az aktuális törzsállomány és az őszi törzsállományban meghatározott fiatalok és idősek arányának ismeretében kell, hogy történjen. Fontos a ragadozók gyérítése, különösen a rókaé. Vonalas- és táblás élőhelyfejlesztésre is jól reagál. Fontos a téli takarmányozás, a mozaikszerű vadföldek, erdőfoltok, erdősávok kialakítása. A tularémia és az ABHS vírus okozta megbetegedés nehezíti a gazdálkodást.

A vadászterület fácánállománya jó besorolást kapott. Becslési eljárásként sávós becslést alkalmaznak, de nem ad pontos létszámadatot a vetésforgók, illetve technológiák évenkénti változása miatt. Fontos a folyamatos monitoring. A helyes ivararány beállítása elsődleges szempont. Kiemelendő továbbá a helyes élőhelyi viszonyok megteremtése összhangban a törzsállományban tapasztalható koreloszlással. Csökkenteni kell a vadászatok számát, illetve egy-egy területen kíméleti területeket kell kijelölni (vadászterület 5-10%-a). Előtérbe kell helyezni az extenzív és felintenzív módszereket. Egyes területeken indokolt lehet a mesterséges kibocsátás is. A törzsállomány tyúkjai teljes védelmet élveznek. Csak a mesterségesen nevelt állomány tyúkjainak egy része vadászható vissza, engedély alapján. Fontos a vadföldek mozaikszerű kialakítása, illetve a ragadozók gyérítése.

A fogolyállomány állapota jó. Évi két alkalommal végeznek állománybecslést. Az állomány növelése csak élőhely fejlesztési programok után lehetséges. Fontos a megfelelő fészkelő és táplálkozóhely. Fontos a vegyszermentés sávok és az intenzív ragadozógyérítés. Javasolt a területen megkezdett fogolyprogram folytatása.

4.1.7. „G” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Vegyes vadas jellegű vadászterület)

A vadászterületen élő őzállomány minőségi besorolása kiváló. Az állománybecslést tél végén sávós becsléssel vagy teljes vizuális számbavétellel végzik, kitérve az ivari- és korösszetételre is. A hasznosítást a sutalétszám határozza meg. Sutánként 0,74-1 közötti szaporulat felnevelésével számolják az éves gyarapodást. Jelenleg 1:1,5 bak-suta arányt 1:1-re szeretnék változtatni a tarvadállomány fokozott hasznosításával. Elsősorban a láthatóan beteg, sérült, öreg egyedeket szükséges kivenni az állományból. A középkorú, erős, jó szaporulatot hozó sutákat kímélni szükséges. A bakgidák kímélete is indokolt lehet. Állománynövelés esetén a gidákat nemenként egyformán szükséges hasznosítani. A bakok korösszetételét a következőképpen célszerű kialakítani: gida: 30%, fiatal 35%, középkorú 25%, öreg 10%. Átlagos golyóérettségi kor: 7év. Kiemelten fontos a válogató vadászat minden korosztály esetében. Fontos a téli takarmányozás, a megfelelő itatás, nyalósó kihelyezése, a kóbor ebek számának csökkentése.

A vadászterületen a vaddisznó jelenlétére a mezőgazdasági kultúrákban okozott kár utal. Ez alapján váltóvadként tartják számon. Az állományt a szórókon történő megfigyeléssel mérik fel. Cél az állomány létszámának nullára csökkentése. Törekedni kell az 1,2:1 ivararány beállítására. A korosztály megoszlását a következők szerint kell alakítani: 30% malac, 50%

középkorú, 20% idős. Fontos figyelembe venni a folyamatos bevándorlást, célszerű a lehető legalacsonyabb szinten tartani az állományt. A becsült állomány 120-130%-a hasznosítható. Törekedni kell a fiatal korosztály fokozott apasztására.

A vadászterületen élő mezei nyúl állomány állapota jó. Évente minimum két alkalommal végzik a becslést (ősszel és tél végén). Általában sávós és reflektoros becslést használnak. Külön figyelnek az élőhelyek feljegyzésére is. A hasznosítást az aktuális törzsállomány és az őszi törzsállományban meghatározott korosztály összetétel aránya ismeretében tervezik. Kiemelten fontos a szörmés és a szárnya ragadozók gyérítése. A vonalas és táblás élőhelyfejlesztésre is jól reagál az állomány. Nagy hangsúlyt kell fektetni a téli takarmányozásra, különösen kedvezőtlen időjárás esetén. Célszerű a mozaikszerű vadföldek kialakítása, a kisparcellás gazdálkodás támogatása, illetve a táblaszegélyekbe történő lédús takarmánynövények vetése. Fontos megjegyezni, hogy az állományt a tularémia és az EBHS vírus fokozottan veszélyezteti.

A fácánállomány közepes állapotú a vadászterületen. Becslésre a sávós eljárást alkalmazzák, de a mezőgazdasági kultúrák és a vetésforgó miatt nem ad pontos adatot, így a hivatásos vadászok folyamatosan monitoring tevékenységet végeznek, azzal a céllal, hogy pontosítsák a fent említett becslési eljárást. Fontos a helyes ivararány beállítása, az élőhelyi viszonyok megteremtése, fejlesztése, illetve a ragadozó fajokkal történő megfelelő gazdálkodás. Csökkenteni kell a vadászatok számát, továbbá kíméleti területet kell kialakítani a vadászterület 5-10%-án. Előtérbe kell helyezni az extenzív és félintenzív tenyésztési módszereket. Egyes területeken indokolt lehet a kihelyezés. A törzsállomány tyúkjai teljes védelmet élveznek. Célszerű a mozaikszerű vadföldek kialakítása és a szörmés és szárnyas ragadozók gyérítése.

4.1.8. „H” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Apróvadás jellegű vadászterület)

A vadászterületen élő őzállomány minőségi besorolása közepes értéket kapott. Téli időszakban teljes vizuális számbavétellel történik a becslés. A terület 15ha/egyed területnagyságot enged, ami 280 db őz ellátását biztosítja. Az első három évben arányosan növelni kell a létszámot, míg a következő három évben stabilizálni akarják azt és törekedni az 1:1 ivararány beállítására. Az utolsó harmadban a szinttartás, illetve a vadeltartóképességnek megfelelő állományszabályozás indokolt. Bakok javasolt koreloszlása: 35% gida, 30% fiatal, 25% középkorú és 10% idős. Elsődleges szempont a jó képességű bakok kímélete, fiatalok selejtezése. Esetleges eltérés megengedett az ivararánytól.

A vaddisznó jelenléte a területen nem kívánatos, váltóvadként jelenik meg a területen.

A mezei nyúl állomány jó állapotú. Mintaterületen számolási módszert alkalmazva becsülik az állománylétszámot, általában sávosan. Esetenként éjszaki számbavétel is történik. Az élőhelyen lehetséges a létszám növelése. A hasznosítás nagyságát augusztusi, szeptemberi kontroll vizsgálatokból, próbavadászatokból kiindulva kell meghatározni. A terítékben vizsgálni kell az állomány állapotát, ivar-és korösszetételét. Szükség esetén módosítani kell a hasznosítást. Fontos a ragadozók gyérítése.

A fácánállomány jó állapotú. Állománybecslése teljes számbavétellel történik. Kibocsátás esetén jelölik a madarakat, majd megállapítják a visszavadászás arányát. A hasznosítást a természetes állományban az ivararány beállításához alakítják. Kibocsátás csak a törzsállománytól távol lehet. Fontos feladat az élőhely javítása, ragadozók gyérítése, fácánok mesterséges utónevelése.

4.1.9. „I” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Apróvadás jellegű vadászterület)

A vadászterületen élő őzállomány közepes minőségi besorolású. Az állománybecslést teljes vizuális számbavétellel végzik, melyet háromszor ismételnék. A területen az őz létszáma stabil, cél a szinttartás, a trófeaminőség megtartásával. A helyes ivararány 1:0,9, ezt kívánják beállítani. Létszámcsökkenés esetében 1:1,5 arányban tolható el a suták felé, majd gyorsan vissza kell állítani a területen optimális ivararányra. Sutánként 0,7-0,8 db felnevelt szaporulattal számolva a becsült állomány 25-30%-a tervezhető hasznosításra. Szükség esetén év közben is módosítható. A jó képességű bakokat kímélni kell a kulminációig. A selejtezést már gida korban kell kezdeni. Ideális kormegoszlás a bakok között: gida: 30%, fiatal: 35%, középkorú: 25%, idős: 10%. Fontos a nőivarú egyedek selejtezése is, akár mozaikszerűen.

A vaddisznó a vadászterületen csak váltóvadként fordul elő. Jelenléte nem kívánatos, de állandó vadfajként nem telepedik meg.

A mezei nyúlállomány állapota jó. Az éves állománybecslést sávos eljárással végzik februárban. A vadászterületen az állomány szinttartására, illetve kisebb mértékű növelésére törekednek. A tavaszi becslésnek a szinttartáshoz a 30-50%-a tervezhető hasznosításként – feltéve, hogy a hasznosítás 50%-a befogással történik. A vadászatok előtt újabb ellenőrző létszámbecslés szükséges, illetve próbavadászat szükséges. Szükség esetén módosítható a hasznosítási terv. Az élőhely megőrzése érdekében javasolt a ragadozók gyérítése és a téli takarmányozás.

A fácánállomány állapota jó. Az állománybecslést mintaterületen becsléssel határozzák meg. Ezeket a tavaszi időszakban kontrollálni lehet. Hasznosítás tervezésekor külön kell kezelni a természetes állomány és a kibocsátott állomány hasznosítását. A természetes állomány 30-70%-a tervezhető hasznosításra a szinttartáshoz (felnevelt szaporulat függvényében). A mesterséges kibocsátás csak az adott idény vadászati lehetőségét növeli, a természetes állományt nem. A hasznosításukat 25-35%-ban lehet tervezni. Az élőhely javítása érdekében vadföldek, csenderesek alakíthatóak ki, illetve fontos a ragadozók számának gyérítése.

4.1.10. „J” vadgazdálkodási egység üzemtervi jellemzése

(Vegyes vadas jellegű vadászterület)

A vadászterületen élő őzállomány minőségi besorolása jó. Az állománybecslés vizuális számbavétellel történik februárban. Az őzállomány szinttartásához vagy a 10-15%-al való növeléséhez az 1:1-es ivararány beállítása szükséges. A hasznosítás során az 1/3-ad bak, 1/-ad suta és 1/3-ad gida arányt célszerű kialakítani. A jó egészségi állapotú, középkorú sutákat kímélni kell. A bakok kilövésénél törekedni kell a válogató vadászatra és a helyes korosztályviszony kialakítására. A golyóérettségi kor körülbelül 6 év. Fontos az állomány megfelelő egészségi állapotban tartása, a téli takarmányozás, szakmai alapokra helyezett bak és tarvad selejtezés, a megfelelő élőhely és az állomány nyugalmanak biztosítása.

A vadászterületen a vaddisznó jelenléte nem kívánatos, ezért a folyamatos gyérítés elengedhetetlen. Ez az apróvad védelme és a vadkár megelőzése szempontjából is elengedhetetlen.

A mezei nyúlállomány állapota közepes besorolást kapott. Állománybecslését vizuális számbavétellel, sávós állománybecsléssel végzik februárban és októberben, illetve tartanak próbavadászatot is a korosztályviszonyok megállapítására. A tavasszal becsült állomány 30%-a kerülhet hasznosításra. Fontos a vadászterületen a ragadozók számának gyérítése, a megfelelő egészségi állapot és élőhely megőrzése, a kíméletes vadászati módok és a megfelelő szintű állományhasznosítás is.

A fácánállomány közepes állapotú a vadászterületen. Mintaterületen számlálással, sávós becsléssel és a terítésadatok figyelembevételével történik az állománybecslés. A megfelelő ivararány az 1:4-5. Fontos vadászati kíméleti területet kijelölni a törzsállomány védelme érdekében. A kakason hasznosításánál fontos, hogy a természetes állomány hasznosítása ne haladja meg az összes hasznosítás 10-15%-át. A kihelyezett állomány hasznosításánál a tyúkok

kilövését a lehető legkisebbre kell redukálni. Tervezéskor a kihelyezett állomány 35-45%-át lehet tervezni. Fontos a folyamatos ragadozókontroll, az egészségmegőrzés, vadföldek megfelelő művelése, jó élőhelyek megteremtése és a megfelelő állományhasznosítás.

4.2. Üzemtervi előírások megvalósulásának vizsgálata

4.2.1. „A” Vadgazdálkodási egység

3. táblázat "A" vadgazdálkodási egység

„A” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bikateríték	?	?
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bakteríték	X	
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása	X	
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X

A gímre vonatkozólag az üzemtervben a fiatal és középkorú bikák fokozott hasznosítása jelenik meg, míg a jó képességű bikákat kímélni szándékoznak. Ez az éves vadgazdálkodási tervben meg is jelenik, de az évenkénti bikateritékről nincs információnk. Az éves tervezett terítéket mindenképpen teljesíteni tervezték. Ez 2011-től 2014-ig és 2016-ban a tervezett hasznosítás túllépésével valósult meg, míg a többi évben jelentősen alulmaradt a lelőtt egyedek száma a tervezetthez képest. A 2007-es évet leszámítva minden évben átlagosan ~35%-kal tervezték túlhasznosítani az állományt, amely az üzemtervi ciklus felében meg is valósult. Az üzemtervi

ciklus végére a becsült állomány 17%-kal csökkent. A csökkenés egyenlő mértékben érinti mindkét ivart. Az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott kilövési egyedszámot egyszer sem érték el, általában a nőivarú egyedekből, illetve borjakból eltetettek el kevesebbet (15. táblázat). Az éves vadgazdálkodási tervben az üzemtervnek megfelelően a fiatal állomány hasznosítása dominál (16. táblázat).

A vadgazdálkodási egység 48%-os átlaghasznosítással gazdálkodik az őzállománnyal. Az üzemtervben csupán a területet érintő korlátozásról esik szó, így ily módon ezek az adatok nem ellenőrizhetők. A VGE területén 2010 óta azonos számú egyedet becsültek. Az éves tervhez képest a terítékre hozott egyedek aránya 96%. Az összes hasznosított egyed közel 37%-a volt bak; ugyanez az érték a becsült állomány esetében megközelítőleg 32%, azaz 5 százalékponttal többet sikerült hasznosítani a trófeás vad esetében (17. táblázat). Az éves vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosítás során az utolsó harmadban kiemelten hasznosítják a fiatal állományt (18. táblázat).

A vaddisznó esetében összességében nagyjából 67%-nyi túlhasznosítás látható. A süldő korosztály tekinthető a legnagyobb arányban terítékre hozott korosztálynak. Az egyedek számát az üzemtervi ciklus utolsó két évére az előző évekhez képest kicsivel több, mint felére becsülték (kb. 55%-a az előző éveket tekintve). Ehhez képest 131 egyeddel többet hasznosítottak az üzemtervi ciklus végére, mint amennyit becsültek, viszont a terv számaihoz képest a hasznosított süldők aránya mindössze 61%. Az állomány csökkentésének célja a terítékadatok szerint megvalósulni látszik a következő tervezési időszakra (19. táblázat).

Apróvad tekintetében mezei nyúl esetében nem beszélhetünk hasznosításról (20. táblázat), fácán esetében pedig mindössze 10%-os hasznosítás valósult meg az üzemtervi ciklus végére (21. táblázat). A hasznosított és a tervezett állomány aránya 9%. Az üzemterv első négy évében a tervezett hasznosítás közelítően sikerült megvalósítani, míg a ciklus végére folyamatosan csökkent ez az arány: 2007-2011-ig 0-1 százalékpontos volt az eltérés, míg 2012-2016 időszakban 2-4 százalékpont.

4.2.2. „B” Vadgazdálkodási egység

4. táblázat "B" vadgazdálkodási egység

„B” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bikateríték		X
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bakteríték		X
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X

A gímszarvas esetében az üzemterv szerint minimum 39, maximum 90 db-os állománynagyságot tűztek ki célul; ezen két érték között maradni az utolsó üzemtervi évben (2016) nem sikerült, ugyanis az állomány akkori nagysága a becsült és a hasznosított állomány különbsége szerint 21 db. A 80-100 db-os törzsállomány létrehozása csak a második évben valósult meg, az összes többi évben 80 db alatt maradt a becsült és a hasznosított arány különbségéből számolt állományméret. A tervezés célja az 1:1 ivararány kialakítása, ami 1:0,6 arányban sikerült. A bikateríték terve 37 egyed híján nem teljesült (22. táblázat). Minden évben az üzemtervnek megfelelően fiatal állomány hasznosítása kerül előtérbe (23. táblázat). Az üzemtervi ciklus egészére tekintve 95%-os arányban sikerült teljesíteni a tervet. Az állomány átlaghasznosítása 56%.

Az őz létszáma 56-110 db között kell, hogy legyen az üzemterv alapján. Az első és az utolsó év kivételével – amikor is mindkét évben 56 db alatti volt a becsült és a hasznosított egyedek számának különbsége – sikerült megvalósítani. Az 1:1,25-ös ivararány – a becsült és a

hasznosított egyedek különbségéből számolva – nem valósult meg; az előbbi módon kalkulált létszám szerint az ivararány 1:0,8. A bakteríték terve 93%-ban teljesült. Az üzemterv szerint a gida és a suta kilövéseket kell növelni: a sutakilövések 98%-ban, míg a gidakilövések 102%-kal teljesültek (24. táblázat). Az üzemterveben meghatározott fiatal állomány selejtezése az éves vadgazdálkodási tervek alapján tervezésre került (25. táblázat).

A vaddisznó esetében az üzemterv szerinti kívánatos létszám 59-120 db közötti. A tervet és a becsült állományt meghaladó kilövésekre került sor az üzemtervi ciklus alatt: az átlaghasznosítás 149%. Legnagyobb arányban a süldő korú egyedek voltak érintettek kilövésrel, a terv és a hasznosítás szerint is 65%-át tette ki az összes egyednek; a becsült állományban 5 százalékpontos eltéréssel 60%-ot tett ki a süldő aránya (26. táblázat).

Apróvad esetében a fácán és a mezei nyúl esetében beszélhetünk valamilyen mértékű jelentőségről, azonban tervszerű gazdálkodással egyik faj sem érintett, de a jövőre való tekintettel élőhelyfejlesztés indokolt lehet.

Mezei nyúl esetében a jövőben 200 db minimális egyedszámmra törekednek, az üzemterv alatt hasznosítás nem történt (27. táblázat). A fácán tekintetében 16%-os átlaghasznosításról beszélhetünk. A tervezett teríték 42%-át sikerült meglőni (28. táblázat). A jövőben búvó- és táplálkozóhelyek kialakításával lehetne a területen a fácán állományát jelentősebb mértékűre fejleszteni.

4.2.3. „C” Vadgazdálkodási egység

5. táblázat "C" vadgazdálkodási egység

„C” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bikateríték		X
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bakteríték		X
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X

A gímszarvas tekintetében a VGE 30-35 db-os állománylétszámot tart javaslottnak. Ez az üzemterv ideje alatt két évben valósult meg, három évben 35 db feletti, négy évben pedig 30 db alatti állomány volt a területen. Az átlaghasznosítás 43%, míg a terv 93%-ban valósult meg. Kb. 10%-kal kevesebb bikakilövés történt, mint a tervezett. Az 1:1-es ivararány helyett 1:0,7-es az ivararány a becsült és a hasznosított egyedek számának különbsége szerint. A tehén kilövések a tervtől alig maradtak el, a bikák és a borjak esetében van nagyjából 9-10%-os tervtől történő eltérés (29. táblázat). A bikák hasznosításának a tervezése az üzemtervben elvártakat teljesíti (30. táblázat).

A kívánt őz létszám (140-150 db) mindössze az üzemterv második és harmadik évében teljesült. Az 1:1-es ivararány helyett 1:1,2-es ivararányról beszélhetünk az üzemterv egészére vonatkozólag a becsült és a hasznosított állomány különbségének egyedeit tekintve, amely már közelít az ajánlott ivararányhoz. A bakkilövések 87%-ban valósultak meg, az állomány egészére nézve a tervet 86%-ban sikerült teljesíteni, az állomány átlaghasznosítása 23%. Az üzemterv

szerinti kívánt 25-27%-os hasznosítást 2 százalékpont híján nem sikerült elérni. A becsült állomány mintegy 27%-a került be a tervbe kilövésre. Az üzemterv szerint 40% bak, 30% suta és 30% gida kilövés tekinthető elfogadhatónak. A terítékadatok alapján a bak 32%, a suta 38%, valamint a gida 30%-ban került kilövésre; ezen arányszámok szerint a bak- és a sutakilövések 8-8 százalékponttal el vannak maradva a kívánttól, míg a gida kilövésének arányát sikeresen abszolválta a VGE (31. táblázat). A bakok hasznosításában az utolsó évben ugyanolyan arányban tervezték hasznosítani mindhárom korosztályt (32. táblázat).

A vaddisznó esetében 145%-os átlaghasznosítást láthatunk. A terv szerinti kilövéseket 28%-kal meghaladták. A leginkább terven felül a kanok kilövése teljesült, a süldő és malac korú egyedek majdnem a tervezett számok szerint kerültek terítékre: süldőből 14 db-bal több, malacból 10 db-bal kevesebb. Összességében a tervnek megfelelő ivar- és kor arányban sikerült hasznosítani a vaddisznót ezen a vadászterületen (33. táblázat).

A mezei nyúl nem tekinthető irányadó vadfajnak a területen; volt olyan év, amikor nem volt teríték. A 10 év átlagában 23%-os hasznosítás történt, a tervet 60%-ban sikerült megvalósítani (34. táblázat).

A fácán tekintetében hasonló arányokról beszélhetünk: az átlaghasznosítás 33%, a terv 77%-ban került megvalósításra (35. táblázat).

4.2.4. „D” Vadgazdálkodási egység

6. táblázat "D" vadgazdálkodási egység

„D” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	x	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása	x	
	bikateríték		X
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bakteríték		X
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	

A gímszarvas esetében 73%-os hasznosítási arányról beszélhetünk. A tervet 4%-kal sikerült meghaladni, ebből a bikakilövések nem érték el a tervezett mennyiséget. Az üzemtervben a 70%-os tehén és borjú arány a kívánatos; ezen arányszám az üzemterv egészét tekintve 3% híján teljesült: bika – borjú és tehén arány 33%-67%. Az ivararány a bikakilövések miatt nem teljesült, de a kor szerinti megoszlás igen. A teríték 40%-át alkották a borjak (36. táblázat). Az éves vadgazdálkodási tervben a fiatal korosztály hasznosítása erősen dominál (37. táblázat).

Az őz tekintetében az üzemterv 60-75 db-os hasznosítást javasol: ez csak a nyolcadik és kilencedik évben sikerült. A tervet 89%-ban sikerült teljesíteni, a tervezett bakkilövések egy egyed híján nem valósultak meg. Legfőképp a gida kilövések maradtak el a tervezett számoktól: 22%-kal kevesebb lett a gidahasznosítás. Az üzemterv egészére vonatkoztatva a hasznosítás

aránya 22% (38. táblázat). A bakok hasznosításának tervezésekor a fiatal állomány hasznosítása a növekvő tendenciát mutat (39. táblázat).

A vaddisznó esetében a 2010-es év kivételével az állomány túlhasznosítása volt jellemző. Az átlaghasznosítás 171%, ami az üzemterv szerinti 150-200%-nak megfelelő; a terv azonban 92%-ban valósult meg. Ennek oka, hogy bár a kan- és a süldő kilövések megvalósultak, a koca- és a malac kilövések azonban nem (40. táblázat).

A mezei nyúl állománya nem jelentős, a hasznosítás az üzemterv alatt mindössze 2%. A tervezett kilövések 17%-a valósult meg. A hasznosított állomány egésze az első kettő és az utolsó kettő évben lett terítékre hozva. 2009-2014-ig nem történt hasznosítás a vadfaj tekintetében. Bár az állomány kicsinek mondható, az üzemterv utolsó két évében ugrásszerűen megnőtt: azt első évhez képest az utolsó évben több, mint ötszörösére nőtt (41. táblázat).

A fácán becsült állománya az üzemterv utolsó két évében több, mint nyolcszorosára nőtt. Ezzel szemben a hasznosításban nem mutatkozik meg ez az arány: az üzemterv éveiben megközelítőleg hasonló mennyiséget hoztak terítékre, átlagosan 84,3 db-ot. A tervezett kilövések számát 11%-kal meghaladták (42. táblázat).

4.2.5. „E” Vadgazdálkodási egység

7. táblázat "E" vadgazdálkodási egység

„E” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	x	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bikateríték		X
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bakteríték		X
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>		X

Gímszarvas esetében a hasznosítási arány 141%, a terv 98%-ban teljesült. A bika kilövés 3, a tehén 2, a borjú 1 db-bal maradt el. Az üzemterv szerinti javasolt ivararány 1,2:1-hez, a becslést és a hasznosított adatok különbségéből számolt egyedszámok tekintetében ez az arány az üzemterv időszaka alatt 0,9:1-hez. Az üzemterv szerint a borjak harmadát kell kilőni, ezt az arányt az üzemterv végére meghaladták. A tervidőszak végére a hasznosítás utáni és a tervezett kilövés szerinti nemek aránya szinte ugyanaz maradt (43. táblázat). A fiatal bikák hasznosítása arányaiban csökkenő tendenciát mutat (44. táblázat).

Az őz tekintetében 30%-os hasznosítási arányt kapunk az üzemterv egészére tekintve, 35-38%-os arányt nem sikerült elérni. A terv 93%-ban valósult meg. A nemek arányát a gímhez hasonló módon sikerült tartani. Az 1:1-hez ivararány elérése nem sikerült; az üzemterv egészére tekintve a becslést és a hasznosított egyedek különbségéből számolt egyedszám esetében az ivararány 1:1,3 (45. táblázat). A fiatal bakok selejtezése a tervezés alapján az második harmadban nőtt, majd az üzemtervi időszak végére stagnálni látszik (46. táblázat).

A vaddisznó esetében 133%-os hasznosítási arányról beszélhetünk az üzemterv egészére vonatkozólag. A tervezett kilövések 86%-ban valósultak meg: ebből a kan és a kocák terven felül, 68%- és 64%-kal többen estek, míg a süldő korú egyedek a tervezett kilövés 78%-át, a malac korúak pedig a 40%-át érték el. A szinten tartáshoz szükséges 110-120%-os hasznosítást elérték, viszont a süldő korcsoport 85-90%-os arányát nem: a teríték mindössze 34%-át tették ki süldő korú egyedek (47. táblázat).

A mezei nyúl esetében az üzemterv első három évében nem látunk becsült állományt. Egyik évben sem tervezett a VGE kilövést és egyik évben sem történt mezei nyúl hasznosítás (48. táblázat).

Fácán tekintetében hasonlót tapasztalhatunk: az első három évben sem becsült, sem hasznosított állomány nincsen, és egyúttal tervezés sem volt. Ezt követően az üzemterv szerint a becsült állomány 6%-a került hasznosításra, a tervezett teríték 89%-ban megvalósult (49. táblázat).

4.2.6. „F” Vadgazdálkodási egység

8. táblázat "F" vadgazdálkodási egység

„F” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	-	-
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	-	-
	kor szerinti megoszlása	-	-
	bikateríték	-	-
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
	bakteríték		X
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X

Az őzállományra vonatkozó 1:1-es ivararányt nem sikerült teljesítenie a VGE-nek. Négy évben 1:1,1-es, míg hat évben 1,1:1-es ivararányt tartottak fent. Átlagosan 23%-os hasznosítási aránnyal gazdálkodtak. A törzsállomány az üzemtervi ciklus során jelentősen (27%-kal) lecsökkent. Az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott hasznosítási tervet egyik évben sem sikerült teljesíteni (50. táblázat). A bakok hasznosítása egyes években nagyon eltolódott a fiatal korosztály felé (50%) (51. táblázat).

A vaddisznóállomány a területen nem kívánatos, cél a nullára csökkentése. a VGE területén 2016-ban becsültek először vaddisznó törzsállományt, ellenben 2009 óta a hasznosított egyedszám fokozatosan növekszik (1-ről 42-re). Az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott hasznosítást hét évben teljesítették (52. táblázat).

A mezei nyúl állománya az üzemtervi ciklus végére 72%-kal csökkent (800-ről 220-ra). Az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott hasznosítási arányokat egyik évben sem sikerült teljesíteni. Átlagosan 13%-os hasznosítással gazdálkodtak (53. táblázat).

A fácánállomány 70%-kal csökkent az üzemtervi ciklus végére. Átlagosan 139%-os hasznosítással gazdálkodtak. A területre történt kibocsátásról pontos információ nem áll rendelkezésre (54. táblázat).

4.2.7. „G” Vadgazdálkodási egység

9. táblázat "G" vadgazdálkodási egység

„G” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	-	-
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	-	-
	kor szerinti megoszlása	-	-
	bikateríték	-	-
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	X	
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
	bakteríték	X	
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	

A vadgazdálkodási egység területén az őzállományra 1:1-es ivararány beállítása volt a cél. Ezt az üzemtervi ciklus első három évében sikerült elérni, de a későbbi években az 1,2:1 felé

tolódott el az ivararány. Az üzemtervben említik, hogy a trófeaminőség érdekében lehetséges az eltolás. A törzsállomány lassú, de tartós csökkenést mutat, a hasznosítás ezzel arányosan növekszik. Átlagosan 32%-os hasznosítási aránnyal dolgoznak. Az üzemtervben vállalt hasznosításokat az első négy év kivételével teljesítették (55. táblázat). Az éves vadgazdálkodási tervben a fiatal korosztály hasznosítása van túlsúlyban, ez szintén megegyezik az üzemtervben leírtakkal (56. táblázat).

A vaddisznó állomány nullára csökkentése a cél a vadászterületen. a 2011-es évtől jelent meg nagyobb létszámban a vadászterületen a vaddisznó. Hasznosítása az üzemtervnek megfelelően minden évben 100% feletti (111-775%). A vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosítást csak egy évben sikerült teljesíteni. A becsült állomány csökkent, de a hasznosított egyedszám növekszik (57. táblázat).

A mezei nyúllal 15%-os átlagos hasznosítási aránnyal gazdálkodnak. Becsült állománya az üzemtervi ciklus végére 11%-kal csökkent, míg a hasznosítás lassú ütemben növekedett. Az éves vadgazdálkodási tervet egy alkalommal teljesítették (58. táblázat).

A fácánállománnyal átlagosan 43%-os hasznosítási aránnyal gazdálkodtak. A becsült állomány 26%-kal csökkent az üzemtervi ciklus végére. Az éves vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosításokat két év kivételével túlteljesítették (59. táblázat).

4.2.8. „H” Vadgazdálkodási egység

10. táblázat "H" vadgazdálkodási egység

„H” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	-	-
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	-	-
	kor szerinti megoszlása	-	-
	bikateríték	-	-
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	X	
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
	bakteríték	X	
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	-	
	<i>Hasznosítási arány</i>	-	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		-
	kor szerinti megoszlása		-
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X

Az őzállományra vonatkozólag az üzemtervben pontosan megtudjuk, hogy a vadászterület 280 db őz eltartására képes. Ennek a létszámnak az eléréséhez az első harmadban növelni, majd

utána szinten tartani szükséges az állományt. A növelés meg is történt, de a szinten tartás csak részben. A 200 egyedből álló állomány először 270-re növekedett, majd az üzemtervi ciklus végén 215-re csökkent, amely még mindig növekedésnek számít az induló törzsállományhoz képest. Az ideális 1:1-es ivararányt sikerült kialakítani a legtöbb évben minimális eltéréssel. Átlagosan 32%-os hasznosítási aránnyal gazdálkodnak. Az éves vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosítási egyedszámokat teljesítik (60. táblázat). A bakok korosztály szerinti megoszlásában a fiatal bakok vannak többségben (61. táblázat).

A vaddisznóval a területen nem történik gazdálkodás, esetleges váltóvadvként jelenik csak meg (62. táblázat).

A mezei nyúl állománya az üzemtervi ciklus végére csökkenést mutat (600 egyedről 500 egyedre). Ennek ellenére a hasznosítás tervezése állandó (300 egyed). A hasznosítás viszont évről évre jelentősen csökken (2007-ben 223 egyed, míg 2016-ban 71 egyed). Átlagosan 28%-os hasznosítási aránnyal dolgoznak (63. táblázat).

A fácánállománnyal átlagosan 30%-os hasznosítási aránnyal gazdálkodtak. Az üzemtervben kibocsátásról írnak, de erről pontosabb információ nem áll rendelkezésre. Az állomány az üzemtervi ciklus végére 17%-kal csökkent (1200-ról 1000-re). Ezzel párhuzamosan csökkentették a hasznosítás tervezését is az éves vadgazdálkodási tervben, de ezeket egyik évben sem tudták teljesíteni (64. táblázat).

4.2.9. „I” Vadgazdálkodási egység

11. táblázat "I" vadgazdálkodási egység

„I” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	-	-
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	-	-
	kor szerinti megoszlása	-	-
	bikateríték	-	-
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>	X	
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
	bakteríték	X	
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>	X	
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	X	
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	

Az özre vonatkozólag az üzemtervben meghatározott 1:0,9-es bak:suta ivarárányt 2014-re sikerült elérni a vadászterületen. Az éves vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosítási egyedszámokat szintén 2014-től sikerült teljesíteni. A tíz év alatt átlagosan 21%-os hasznosítási aránnyal dolgoztak, ez több évben megfelelt a 25-30%-os hasznosítási aránynak (65. táblázat). Az éves vadgazdálkodási tervben a fiatal bakok hasznosítása van túlsúlyban, ezt az üzemtervben is említik. A tíz éves időszak alatt a bakok korosztályának megoszlása nagyjából állandó (66. táblázat).

A vaddisznó jelenléte a vadászterületen nem kívánatos. Ennek megfelelően a VGE területén több évben is 100% feletti hasznosítási aránnyal dolgoztak. Az éves vadgazdálkodási terven három évben is felülteljesítettek a váltóvadbaként történő megjelenés miatt. Az üzemtervi ciklus végére a vaddisznó állomány csökkenést mutat (67. táblázat).

A mezei nyúl törzsállományának szinten tartására, esetleg kismértékű növelésére törekszik a vadgazdálkodási egység. Ez az üzemtervi ciklus során meg is valósult (320 egyedről 340 egyed). Átlagosan 55%-os hasznosítási aránnyal dolgoztak, az üzemterv 50%-os arányt tűz ki maximumnak. Így ez némi túlhasznosítást eredményezett több évben is (68. táblázat).

A fácánnal kapcsolatos kibocsátásokról nincsenek pontos adataink, így csak a természetes állománnyal együtt lehetséges az elemzés. Az üzemtervben meghatározott hasznosítási arány (30-70%) megvalósul egy év kivételével (2015). Az üzemtervi ciklus végére a létszám jelentősen 40%-kal csökkent (69. táblázat).

4.2.10. „J” Vadgazdálkodási egység

12. táblázat "J" vadgazdálkodási egység

„J” vadgazdálkodási egység			
Vadfaj	üzemtervi előírás	teljesült	nem teljesült
GÍM	<i>Tavaszi állomány</i>	-	-
	<i>Hasznosítási arány</i>	-	-
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	-	-
	kor szerinti megoszlása	-	-
	bikateríték	-	-
ŐZ	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása	X	
	kor szerinti megoszlása	X	
	bakteríték	X	
VADDISZNÓ	<i>Tavaszi állomány</i>		X
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
	<i>Teríték összetétel</i>		
	ivar szerinti megoszlása		X
	kor szerinti megoszlása		X
MEZEI NYÚL	<i>Tavaszi állomány</i>	?	?
	<i>Hasznosítási arány</i>		X
FÁCÁN	<i>Tavaszi állomány</i>	X	
	<i>Hasznosítási arány</i>	X	

Az őzre vonatkozólag az állomány szintentartása vagy maximum 15%-kal történő növelése az előírás. Külön figyelmet fordítanak az 1:1-es ivararány beállítására. Ezzel szemben a tízéves üzemtervi ciklus végére az állományban ~ 35%-os növekedést láthatunk. Az ivararány beállítása sem valósult meg, a legtöbb évben 1:2-es ivararány figyelhető meg. Az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott hasznosítási terv ~ 90%-ban minden évben teljesült. A hasznosítás tervezése során figyelembe vették az üzemtervben leírt 1/3-ad bak, 1/3-ad suta és 1/3-ad gida hasznosítást, melyet a tényleges hasznosított adatok alapján 85%-os sikerrel be is tartottak (70. táblázat). Az éves vadgazdálkodási tervben meghatározott hasznosítani kívánt bak

korosztályszerkezet figyelembe veszi az üzemtervben leírtakat. A fiatal állomány hasznosításának túlsúlya figyelhető meg (71. táblázat).

A vaddisznóállomány a területen nem kívánatos, a teljes visszaszorítás a cél. Ennek ellenére a hasznosítási adatok alapján tíz év alatt egy egyedet ejtettek el, a becsült állomány viszont 2015-ig jelentős növekedést mutat (0-ról 8 egyedre). Az éves vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosítást egyik évben sem teljesítették (72. táblázat).

A mezei nyúlra vonatkozólag az éves vadgazdálkodási tervben vállalt hasznosítási egyedszámokat az esetek 54%-ban teljesítették. 2010-2013-ig nagyon alacsony mértékben feleltek meg az éves tervben meghatározott terítékadatoknak (0-28%). A területen a törzsállomány nagysága változó, az üzemtervi ciklus végére csökkent (500-ról 420 egyedre). Az üzemtervben a becsült állomány 30%-át tervezik hasznosítani, ez egyik évben sem valósult meg (73. táblázat).

A fácánnal való gazdálkodással kapcsolatban nincsenek pontos adatok a kihelyezett állománnyal kapcsolatban, így csak a természetes állománnyal együtt tudjuk értékelni. Átlagosan 65%-os hasznosítási aránnyal dolgoztak. 3 évet leszámítva az éves vadgazdálkodási tervben mindig magasabb hasznosítási egyedszámot határoztak meg, mint a törzsállomány, így valószínűleg ezekben az években nagy létszámú volt a kibocsátott egyedszám (74. táblázat).

4.3. Az eredmények értékelésének összefoglalása

Az értékelés végeztével szeretnék bemutatni egy összefoglaló táblázatot, amelyben szemléltetem a fent leírtak összesítését (13. táblázat). Itt láthatóak vadfajonkénti összesítésben a teljesítési mutatók a tíz évre vonatkozólag.

13. táblázat Az objektív üzemtervi előírások és a teljesülési mutatók összefoglalása

Vadfaj	Előírások						
	Összes	Teljesült		Nem teljesült		Nem megállapítható	
	db	db	%	db	%	db	%
Gím	14	2	14%	9	64%	3	21%
Őz	31	9	29%	20	65%	2	6%
Vaddisznó	15	9	60%	3	20%	3	20%
Mezei nyúl	9	2	22%	5	56%	2	22%
Fácán	8	2	25%	4	50%	2	25%

A legtöbb előírást az őzzel kapcsolatban tette mindegyik üzemterv. Összesen 31db előírást számoltam, melyből összesen 9 db teljesült (29%), 20 db nem teljesült vagy csak részben valósult meg, míg 3 db esetben nem állapítható meg, hogy teljesültek-e. Fontos kiemelni, hogy az őzzel mindegyik vadgazdálkodási egység aktív gazdálkodást folytat.

A gím esetében jóval kevesebb, csupán 14 előírást számoltam, de csak 5 vadgazdálkodási egység területén található meg ez a vadfaj, így vadgazdálkodási tevékenységet csak ott végeznek vele. 2db előírást sikerült teljesíteni, ez 14%-ot jelent, míg 9 db-ot, 64%-ot nem vagy csak részben sikerült teljesíteni, 2 esetben pedig nem állnak rendelkezésre adatok az elemzéshez.

A vaddisznó esetében 15 db előírást számoltam, melyből 9 db, azaz 60% teljesült. Itt a legmagasabb a teljesített előírások százalékos aránya. 3 db előírás nem teljesült és 3 db esetben nem állapítható meg a teljesülés mivolta. A legtöbb vadgazdálkodási egység folytat gazdálkodási tevékenységet ezzel a vadfajjal.

Az apróvadak esetében mindkét esetben jóval kevesebb előírást tartalmaztak az üzemtervek. Mezei nyúl esetében 9 db-ot, míg fácán esetében csupán 8 db előírást számoltam. Mindkét esetben 2-2db teljesült, ez az előbbi vadfaj esetében 22%-os teljesülési arányt, míg az utóbbi faj esetében 22%-os arányt mutat. A mezei nyúl esetében 5 db előírás nem teljesült, ez 56%-ot jelent, míg a fácán esetében ez 4 db, ami 50%-ot tesz ki. A teljesülés nem megállapítható 2-2 esetben. Az apróvaddal az vadgazdálkodási egységek fele folytat teljes értékű vadgazdálkodást.

A 12. számú táblázat adatai alapján a teljesült és nem teljesült előírások számát statisztikai vizsgálatoknak is alávettem. Ezek alapján a következő megállapításokra jutottam:

A gím, az őz és a vaddisznó esetében kimutatható szignifikáns eltérés a teljesült és a nem teljesült előírások között. Az első két vadfaj esetében a nem teljesült előírások száma szignifikánsan nagyobb, mint a teljesült előírások száma. A vaddisznó esetében ez fordítva figyelhető meg, azaz a teljesült előírások száma szignifikánsan magasabb, mint a nem teljesült előírások száma.

A két vizsgált apróvadfaj esetében szignifikáns eltérést nem sikerült kimutatni.

14. táblázat Az objektív üzemtervi előírások megvalósulásának statisztikai elemzése

Vadfaj	Teljesült előírások	Nem teljesült előírások	Bonferroni Z-teszt	
Gím	2	9	szign.	p<0,001
Őz	9	20	szign.	p<0,001
Vaddisznó	9	3	szign.	p<0,01
Mezei nyúl	2	5	nsz.	-
Fácán	2	4	nsz.	-

5. Következtetések és javaslatok

A gímszarvas esetében látható talán leginkább, hogy az üzemtervi előírások kevésbé teljesülnek. A legtöbb nagyvadas jellegű vadászterület számára a gím a legjelentősebb vadfaj, amellyel gazdálkodik, sokszor a vadászati árbevételt tulajdonképpen a trófeás gímek adják, amelyek agancsfejlesztési időszaka hosszabb, mint maga az üzemtervi ciklus. Az egymással szomszédos vadgazdálkodók a megélhetés érdekében arra törekednek, hogy a bikákat a területükön tartsák, míg a tehenek mozgására kevés ráhatásuk van. Az egybefüggő, egy gazdálkodóhoz tartozó vadászterületek és a közé beékelődő kisebb vadásztársaságok akaratlanul megnehezítik egymás munkáját. Alapvetően a gímen alapuló nagyvadas vadgazdálkodás nem kevés konfliktushelyzetet szül az erdő- és mezőgazdálkodókkal, hiszen nagyvadas területeken az erdősítésekben az elsődleges vadkárokozó a gím, és a mezőgazdasági területek közül is különösen kitettek azok, amelyek erdővel érintkeznek. Az állomány méretének dinamikájáról megoszlanak a vélemények, az viszont biztos, hogy a vad által kedvezőnek tartott élőhelyeken koncentráltan jelennek meg, ami sokszor nehéz a már említett vadkár elleni fellépés tekintetében.

A gím állománybecslésének pontosítása elengedhetetlen a vadgazdálkodók részéről. Célszerű lenne adott vadászterület egészére nézni a vad mozgását és olyan táplálkozóhelyeket kialakítására törekedni, amelyekkel a kritikus területekről (pl. fiatal erdősítések, vetések) el lehet csábítani a vadat.

Az őzre vonatkozó üzemtervi adatok mutatkoztak a leginkább megvalósultnak. A vad territoriális jellege miatt az állománybecslések általában pontosabbak, ezáltal a hasznosítás is tervezhetőbbnek bizonyul. Egy teljes agancsfejlődés a bakok esetében akár az üzemtervi ciklus alatt is megvalósulhat, ami kiszámíthatóbbá teszi a trófeás vadászat szervezését. Az őzbak elejtése hasonlóan fontos bérvadásztatás szempontjából, azonban árbevételt kevésbé képez, mint mondjuk a gím.

Az őz a nagyvadas területeken jelentőségét tekintve hátrébb szorul, mint a gím (és néhány esetben a dám), viszont kellő odafigyeléssel könnyebb vele gazdálkodni, tervezhetőbb és vadászélmény tekintetében nem marad el a gímtől vagy a dámtól.

A vaddisznó esetében az üzemtervi ciklus egészére megállapítható mindegyik vadgazdálkodási egység esetében, hogy az állománybecslés módszerei nem alkalmasak az egyedszám megközelítőleg pontos megállapítására. Az üzemtervi előírások rendre lényegesen kevesebb egyedszámot becsülnek annál, mint amennyit terítékre hoznak, és az átvonuló egyedeket

figyelembe véve is jelentős az eltérés a becsült, a tervezett és a hasznosított egyedszámok között. A vaddisznóval való gazdálkodást nehezíti, hogy talán ez az a vadfaj, amelynél a leginkább érzékelhető ingadozás az egyedszámokban. A vaddisznó által okozott elsősorban mezőgazdasági károsítás igen jelentős mértékű, amely ellen a vadgazdálkodónak úgy kell hatékonyan védekezni, hogy az állomány méreteiről, annak mozgásáról kevesebb ismerettel rendelkezik, mint szükséges lenne. A trófeavadászati jelentősége a vadfajnak elhanyagolható, ez elsősorban a nehezen megállapítható trófea miatt van (tulajdonképpen a trófea mérete, jellege csak az elejtést követően válik ismertté az elejtő és a hivatásos vadász számára). A vaddisznóhajtás azonban továbbra is kedvelt vadászati mód, amellyel bér vadászati jelentősége is van a vadfajnak. Ezek a hajtások azonban nem mindig adnak teret a pusztán szakszerű állomány szabályozási terv végrehajtásának, hiszen árbevételt az eladott hajtások hoznak a vadgazdálkodónak, a vendégvadász viszont nem olyan szemmel vadászik, mint ahogy a hivatásos vadásznak gazdálkodói szempontokat figyelembe véve kellene.

Az apróvad tekintetében a fácán és a mezei nyúl továbbra is sokkal nehezebben becsülhető, mint a nagyvadfajok, és általában kevésbé hangsúlyosak a gazdálkodók számára. Az állománybecslés nehézségein felül ezen vadfajok életciklusa sokkal rövidebb, mint a nagyvadé, amely miatt a tervezhetőség egy tíz éves üzemtervben rendkívül nehézkesé válik. A stabilnak tűnő állományokra is sokkal nagyobb hatással vannak környezeti stressz faktorok (pl. szélsőséges időjárási körülmények, megváltozott tájhasználat, kedvezőtlen mezőgazdasági gyakorlat stb.), mint a nagyvad esetében, ezért az üzemtervekben tapasztalhatók kilengések a becsült állomány méreteknél és a végső terítékadatoknál. Tervszerű gazdálkodást nem vagy nem jelentős mértékben folytatnak a vizsgált vadgazdálkodási egységek.

Mindegyik üzemtervre vonatkoztatva elmondható, hogy a jogszabályi háttér nem ad világos iránymutatást arra, hogy a megvalósulást miképp lehet hatékonyan vizsgálni, és amennyiben az üzemterv nem valósul meg, annak az okait hogyan lehet feltárni és a következő ciklus tervébe interpretálni. A tervek maguk is eltérő alaposságúak, ami miatt a hasonló jellegű területek is kevésbé összehasonlíthatóvá válnak. Az üzemterv hossza önmagában megfelelő, azonban a ciklus során szükség lenne a terv felülvizsgálatára nem csak a gazdálkodó, hanem a hatóság részéről is. A jelenleg hatályos 1996. évi LV törvény és végrehajtási rendelete (79/2004. (V. 4.) FVM rendelet) rendelkezik az üzemtervtől való eltérés esetén kiszabható bírság mértékéről, de ez önmagában a szankció felől közelíti meg a kérdést. Célravezetőbb lenne, ha tíz éves ciklus során legalább egyszer (pl. az üzemterv felénél), de inkább két alkalommal a terv megvalósulását, az attól való eltérés okait megpróbálná feltárni a hatóság és a gazdálkodó

közösen, és amennyiben szükséges, jogszabályi lehetőség rendelkezésére állna a hatóságnak, hogy módosított üzemtervet fogadhasson el. Erre azért is szükség lenne, mivel a vad viselkedése, állományának változása nem sematizálható. A tíz éves ciklus alatt bármely olyan körülmény keletkezhet, amely megvalósíthatatlanná teszi a terv által előírtakat.

Mindenképpen célravezető lenne az üzemtervek megvalósulásának vizsgálatára több figyelmet fordítani, az abból levonható következtetéseket a következő ciklusban felhasználni. A változó környezeti tényezők nem csak az erdő- és mezőgazdálkodás szakembereinek okoznak komoly gondot, hanem ezáltal az eddig megszokott élő-, búvó- és táplálkozóhelyek mennyisége és jellege is változik adott területen belül, akár rendkívül rövid idő alatt, ami megváltoztatja a terület vadgazdálkodását is. Ezekhez a változásokhoz alkalmazkodni szükséges, a negatív hatásokat amennyire lehet, enyhíteni kell, ehhez pedig az üzemtervezés gyakorlatában is legalább kellő visszacsatolásra, de leginkább az újragondolás rugalmasságára van szükség.

6. Összefoglalás

Dolgozatom céljaként tíz vadgazdálkodási egység 2007-2017 közötti időszakban érvényes vadgazdálkodási üzemtervének megvalósulás-elemzését tűzöm ki.

A tíz vizsgált üzemterv releváns adatait az Országos Vadgazdálkodási Adattártól (továbbiakban OVA) kaptam meg. A tíz üzemtervet az abc első tíz betűjével neveztem el („A üzemterv”, „B üzemterv”, ... stb.) és a dolgozat elkészítése során is eszerint fogok hivatkozni rájuk. A fentebb részletezett kritériumoknak megfelelően kaptam meg elektronikus formában tíz üzemterv 3.1. – 3.5.-ig terjedő részét.

Az üzemtervi előírások megvalósulásának vizsgálata a vadászatra jogosultak által évenként (2007-2017) leadásra került állománybecslési, tervezési és hasznosítási jelentések tartalma alapján történt meg. Ezeket az éves adatsorokat szintén az OVA bocsátotta rendelkezésemre.

A meghatározott mérőszámok alapján három nagyvadfajra (gím, őz, vaddisznó) továbbá az apróvadak közül a mezei nyúlra és a fácánra szűkítettem a kört. Az öt vadfajjal folytatott vadgazdálkodás tekintetében vizsgálom és hasonlítom össze a tíz vadgazdálkodási egység tízéves üzemtervének megvalósulását. Minden VGE esetében egy összesítő táblázatban foglaltam össze, hogy milyen üzemtervi előírás vonatkozott az adott vadfajra, illetve, hogy az teljesült-e.

Végezetül elkészítettem egy összegző táblázatot (13. számú táblázat), melyben látható, hogy az adott vadfajra összesen hány darab üzemtervi előírás vonatkozott, ebből mennyi teljesült, illetve mennyi nem teljesült vagy mennyi előírás teljesülése nem eldönthető. A 13. számú táblázat adatai alapján, a teljesült és nem teljesült előírások vadfajonkénti eloszlását a Fisher-féle egzakt teszt és a Bonferroni Z-teszt elvégzésével statisztikailag is elemzés alá vontam (Byers et al., 1984) (Fischer, 1922) melyet a 14. számú táblázatban ábrázoltam. Az elemzések elvégzése után a következő megállapításokat hoztam:

A gím és az őz esetében statisztikailag igazolható a különbség a teljesült és a nem teljesült előírások között, a nem teljesült előírások voltak nagyobb számban. A vaddisznó esetében is sikerült szignifikáns eltérést igazolni, ebben az esetben a teljesült előírások voltak nagyobb számban jelen. Az apróvadfajok esetében statisztikailag nem sikerült szignifikáns eredményt kimutatni.

A nagyvadfajoknál főképp a trófeaközpontú gazdálkodás miatti ivararány eltolódás, illetve a terítékadatok nem vagy túlteljesítése volt az elsődleges ok, amiért nem teljesültek az előírások.

Míg az apróvadfajoknál az évről évre történő törzsállománycsökkenés megállítása legtöbb alkalommal nem sikerült a hasznosítás csökkentése mellett sem.

Elsősorban az a javaslatom, hogy szükséges megteremteni a megfelelő jogi kereteket a hatósági ellenőrzésekhez. A kutatási téma mindenképpen további feldolgozást és elemzést igényel, érdemes lenne további vadgazdálkodási egységek üzemtervét is elemzés alá vonni.

7. Köszönetnyilvánítás

Szeretnék köszönetet mondani konzulensemnek Dr. Márton Mihály egyetemi docensnek a segítségéért, az iránymutatásáért és a türelméért, amivel a munkámat segítette.

Szeretném megköszönni az OVA-nak, hogy biztosította számomra a szükséges adatokat.

8. Irodalomjegyzék

- Bezdán, A. J. (2012). A vadászati jog, annak gyakorlása és a vadásztársaságok. *PhD értekezés*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar.
- Byers, C. R., K., S. R., & Krausman, P. R. (1984). Clarification of a technique for analysis of utilization-availability data. *The Journal of Wildlife Management* 48 (3), 1050-1053.
- Csányi, S., & Heltai, M. (1999). A vadgazdálkodás magyarországi helyzete és fejlesztésének lehetőségei az EU csatlakozás során. *Magyarország az ezredfordulón - MTA Stratégiai Kutatások - Zöld Belépő*, 51.
- Fábián, G., Rácz Fodor, G., & Kelemen, J. (2006). A hazai vadgazdálkodás helyzete és kilátásai. *Gazdálkodás 50. évfolyam*, 127.
- Fischer, R. (1922). On the interpretation of χ^2 from contingency tables, and the calculation of P. *Journal of the Royal Statistical Society* 85 (1), 87-94.
- Lakatos-Wahlpetz, L., & Márton, M. (2022). Vadgazdálkodási üzemtervek szakmai megvalósulásának vizsgálata. *Vadbiológia*, old.: 84-92.
- OVA. (dátum nélk.). *Vadgazdálkodási tájak és tájegységek (2016.03.01.)*. Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár: <http://www.ova.info.hu/ujvgtajak.html>
- Tóthné Lőkös, K. (2006). Statisztika - példákon keresztül. In *Statisztika - példákon keresztül* (old.: 120). Gödöllő: SZIE jegyzet.

9. Jogszabályi hivatkozások

1996. évi LIII. törvény. (1996). *1996. évi LIII. törvény a természet védelméről*.
1996. évi LV. törvény. (1996). *1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról*.
2009. évi XXXVII. törvény. (2009). *2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról*.

79/2004. (V. 4.) FVM rendelet. (2004). 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól.

10. Táblázatok jegyzéke:

1. táblázat Magyarország vadgazdálkodási tájai, tájegységei (OVA)	7
2. táblázat Létszámelvárások tájegységenként (OVA)	10
3. táblázat "A" vadgazdálkodási egység.....	26
4. táblázat "B" vadgazdálkodási egység.....	28
5. táblázat "C" vadgazdálkodási egység.....	30
6. táblázat "D" vadgazdálkodási egység.....	32
7. táblázat "E" vadgazdálkodási egység	34
8. táblázat "F" vadgazdálkodási egység	36
9. táblázat "G" vadgazdálkodási egység.....	38
10. táblázat "H" vadgazdálkodási egység.....	40
11. táblázat "I" vadgazdálkodási egység	42
12. táblázat "J" vadgazdálkodási egység.....	44
13. táblázat Az objektív üzemtervi előírások és a teljesülési mutatók összefoglalása	46
14. táblázat Az objektív üzemtervi előírások megvalósulásának statisztikai elemzése	47
15. táblázat „A” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	59
16. táblázat „A” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása.....	59
17. táblázat „A” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása ..	59
18. táblázat „A” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	60
19. táblázat „A” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	60
20. táblázat „A” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	61
21. táblázat „A” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	61
22. táblázat „B” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	61

23. táblázat „B” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása.....	62
24. táblázat „B” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása...	62
25. táblázat „B” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	63
26. táblázat „B” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	63
27. táblázat „B” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	63
28. táblázat „B” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	64
29. táblázat „C” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	64
30. táblázat „C” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása.....	65
31. táblázat „C” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása...	65
32. táblázat „C” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	66
33. táblázat „C” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	66
34. táblázat „C” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	66
35. táblázat „C” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	67
36. táblázat „D” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	67
37. táblázat „D” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása.....	68
38. táblázat „D” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása ..	68
39. táblázat „D” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	68
40. táblázat „D” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	69
41. táblázat „D” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	69

42. táblázat „D” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	69
43. táblázat „E” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	70
44. táblázat „E” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása.....	70
45. táblázat „E” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása ...	71
46. táblázat „E” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	71
47. táblázat „E” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	71
48. táblázat „E” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	72
49. táblázat „E” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	72
50. táblázat „F” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása ...	73
51. táblázat „F” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	73
52. táblázat „F” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	73
53. táblázat „F” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	74
54. táblázat „F” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	74
55. táblázat „G” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása ..	74
56. táblázat „G” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	75
57. táblázat „G” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	75
58. táblázat „G” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	76
59. táblázat „G” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	76
60. táblázat „H” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása ..	76

61. táblázat „H” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	77
62. táblázat „H” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	77
63. táblázat „H” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	78
64. táblázat „H” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	78
65. táblázat „I” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	78
66. táblázat „I” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	79
67. táblázat „I” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	79
68. táblázat „I” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	80
69. táblázat „I” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	80
70. táblázat „J” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása....	80
71. táblázat „J” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása.....	81
72. táblázat „J” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	81
73. táblázat „J” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása.....	82
74. táblázat „J” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása	82

11. Mellékletek

„A” üzemterv:

15. táblázat „A” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Gím												Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				
	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	
2007	27	27	18	72	18	22	24	64	20	17	9	46	64%
2008	35	25	15	75	26	27	27	80	21	23	19	63	84%
2009	35	25	15	75	24	32	24	80	16	28	22	66	88%
2010	35	25	15	75	24	35	35	94	18	25	21	64	85%
2011	35	25	15	75	30	45	40	115	20	37	27	84	112%
2012	35	25	15	75	30	45	40	115	23	36	28	87	116%
2013	35	25	15	75	30	45	40	115	24	41	36	101	135%
2014	35	25	15	75	30	45	40	115	21	32	36	89	119%
2015	35	25	15	75	30	45	40	115	23	23	9	55	73%
2016	30	20	10	60	26	44	40	110	25	41	29	95	158%

16. táblázat „A” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	9	7	2	50%	39%	11%
2008	14	9	3	78%	50%	12%
2009	13	9	2	72%	50%	8%
2010	12	9	3	67%	50%	13%
2011	18	9	3	100%	50%	10%
2012	18	9	3	100%	50%	10%
2013	17	10	3	94%	56%	10%
2014	18	9	3	100%	50%	10%
2015	18	9	3	100%	50%	10%
2016	17	8	1	94%	44%	4%

17. táblázat „A” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz			
	Becsült állomány	Éves vadgazdálkodási terv	Hasznosított állomány	Hasznosítási arány

	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	72	75	69	216	39	34	36	109	36	19	19	74	34%
2008	80	80	75	235	43	43	34	120	38	31	19	88	37%
2009	80	80	75	235	42	48	30	120	39	41	22	102	43%
2010	80	95	85	260	35	45	35	115	41	48	34	123	47%
2011	80	95	85	260	35	45	35	115	41	52	38	131	50%
2012	80	95	85	260	35	45	35	115	46	45	35	126	48%
2013	80	95	85	260	45	45	35	125	50	51	41	142	55%
2014	80	95	85	260	50	50	50	150	53	44	45	142	55%
2015	80	95	85	260	50	50	50	150	55	45	32	132	51%
2016	80	95	85	260	45	45	45	135	46	50	50	146	56%

18. táblázat „A” üzemterv özre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	18	15	6	46%	38%	15%
2008	21	11	11	49%	26%	26%
2009	21	11	10	50%	26%	24%
2010	18	12	5	51%	34%	14%
2011	18	12	5	51%	34%	14%
2012	18	12	5	51%	34%	14%
2013	23	16	6	51%	36%	13%
2014	25	17	8	50%	34%	16%
2015	25	17	8	50%	34%	16%
2016	23	15	7	51%	33%	16%

19. táblázat „A” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	25	20	55	100	15	15	75	15	120	31	19	28	12	90	90%
2008	25	20	55	100	15	15	95	15	140	40	21	55	10	126	126%
2009	25	20	55	100	15	25	88	18	146	54	24	91	20	189	189%
2010	25	20	55	100	20	40	115	45	220	43	24	80	19	166	166%
2011	25	20	55	100	30	50	115	45	240	52	38	73	25	188	188%
2012	25	20	55	100	30	30	115	45	220	75	54	83	48	260	260%

2013	25	20	55	100	30	30	125	45	230	21	60	59	14	154	154%
2014	25	20	55	100	30	80	67	43	220	28	22	58	34	142	142%
2015	25	20	25	70	20	45	115	40	220	36	13	34	11	94	134%
2016	25	20	25	70	15	45	115	45	220	42	27	60	30	159	227%

20. táblázat „A” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	90	0	0	0%
2008	90	0	0	0%
2009	90	0	0	0%
2010	90	0	0	0%
2011	90	0	0	0%
2012	90	0	0	0%
2013	90	0	0	0%
2014	90	0	0	0%
2015	90	0	0	0%
2016	90	0	0	0%

21. táblázat „A” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	810	150	143	18%
2008	950	150	143	15%
2009	950	100	98	10%
2010	950	100	98	10%
2011	950	100	88	9%
2012	950	100	58	6%
2013	950	100	58	6%
2014	950	100	77	8%
2015	950	100	81	9%
2016	950	100	81	9%

„B” üzemterv:

22. táblázat „B” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Gím			
	Becsült állomány	Éves vadgazdálkodási terv	Hasznosított állomány	Hasznosítási arány

	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	
2007	52	42	44	138	30	30	23	83	23	28	17	68	49%
2008	54	44	45	143	30	30	25	85	20	21	18	59	41%
2009	53	42	44	139	30	28	25	83	23	20	17	60	43%
2010	48	38	41	127	28	24	23	75	22	28	24	74	58%
2011	52	46	39	137	28	29	18	75	26	26	22	74	54%
2012	59	47	38	144	28	29	20	77	27	26	20	73	51%
2013	61	46	34	141	25	27	23	75	25	32	29	86	61%
2014	58	42	32	132	28	30	28	86	26	27	29	82	62%
2015	54	39	30	123	28	26	22	76	28	28	26	82	67%
2016	51	34	26	111	28	25	21	74	26	30	34	90	81%

23. táblázat „B” üzemterv gimre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatals	Középkorú	Idős	Fiatals	Középkorú	Idős
2007	17	10	3	57%	33%	10%
2008	18	9	3	60%	30%	10%
2009	19	8	3	63%	27%	10%
2010	17	8	3	57%	27%	11%
2011	16	8	4	53%	27%	14%
2012	16	8	4	53%	27%	14%
2013	16	7	2	53%	23%	8%
2014	17	8	3	57%	27%	11%
2015	16	9	3	53%	30%	11%
2016	17	8	3	57%	27%	11%

24. táblázat „B” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz											
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány			
	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen
2007	58	61	50	169	43	54	37	134	42	50	36	128
2008	74	79	61	214	44	52	35	131	45	47	39	131
2009	76	81	59	216	45	53	34	132	42	51	32	125
2010	84	88	63	235	51	59	39	149	46	55	40	141
2011	79	81	61	221	47	55	35	137	42	57	32	131
2012	73	78	60	211	43	51	30	124	39	46	32	117
2013	71	73	57	201	40	49	30	119	36	48	33	117

2014	69	71	52	192	40	47	32	119	36	50	35	121	63%
2015	64	65	50	179	41	44	30	115	39	45	31	115	64%
2016	59	58	44	161	41	44	30	115	37	47	30	114	71%

25. táblázat „B” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	21	13	9	49%	30%	21%
2008	22	14	8	50%	32%	18%
2009	22	14	9	49%	31%	20%
2010	24	16	11	47%	31%	22%
2011	23	15	9	49%	32%	19%
2012	20	15	8	47%	35%	19%
2013	20	12	8	50%	30%	20%
2014	21	11	8	53%	28%	20%
2015	20	12	9	49%	29%	22%
2016	20	12	9	49%	29%	22%

26. táblázat „B” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	31	19	107	157	26	13	165	36	240	67	22	147	10	246	157%
2008	47	38	137	222	30	18	162	30	240	67	19	156	14	256	115%
2009	58	37	132	227	42	19	169	30	260	84	19	221	20	344	152%
2010	59	38	139	236	45	21	174	30	270	89	37	227	35	388	164%
2011	69	48	179	296	55	26	217	35	333	70	32	194	39	335	113%
2012	67	43	164	274	59	31	227	30	347	73	40	275	41	429	157%
2013	64	41	159	264	61	33	257	32	383	51	34	245	20	350	133%
2014	61	38	148	247	37	74	208	52	371	68	37	277	37	419	170%
2015	55	31	131	217	52	30	230	35	347	58	30	283	18	389	179%
2016	48	27	111	186	49	26	240	25	340	50	17	229	11	307	165%

27. táblázat B” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl
--	------------

	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	0	0	0	0%
2008	0	0	0	0%
2009	0	0	0	0%
2010	0	0	0	0%
2011	0	0	0	0%
2012	0	0	0	0%
2013	0	0	0	0%
2014	0	0	0	0%
2015	0	0	0	0%
2016	0	0	0	0%

28. táblázat „B” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	0	0	8	0%
2008	70	30	10	14%
2009	70	30	15	21%
2010	410	30	136	33%
2011	470	180	131	28%
2012	430	180	16	4%
2013	410	180	9	2%
2014	370	180	31	8%
2015	320	140	38	12%
2016	305	110	49	16%

„C” üzemterv:

29. táblázat „C” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Gím												
	Becsült állomány			Összesen	Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				Hasznosítási arány
	Bika	Tehén	Borjú		Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	
2007	24	30	19	73	10	16	14	40	7	7	5	19	26%

2008	26	28	23	77	10	16	14	40	7	7	9	23	30%
2009	26	28	23	77	10	16	14	40	8	19	17	44	57%
2010	26	26	18	70	10	12	10	32	8	14	13	35	50%
2011	26	27	19	72	7	15	15	37	10	12	10	32	44%
2012	27	19	11	57	9	6	6	21	9	11	10	30	53%
2013	27	19	11	57	9	10	11	30	7	10	11	28	49%
2014	27	19	11	57	9	6	6	21	10	6	4	20	35%
2015	20	17	8	45	7	6	4	17	7	10	5	22	49%
2016	20	17	9	46	7	5	4	16	6	10	5	21	46%

30. táblázat „C” üzemterv gimre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	3	4	3	30%	40%	30%
2008	3	4	3	30%	40%	30%
2009	3	4	3	30%	40%	30%
2010	3	4	3	30%	40%	30%
2011	5	1	1	71%	14%	14%
2012	3	3	3	33%	33%	33%
2013	5	3	1	56%	33%	11%
2014	3	3	3	33%	33%	33%
2015	3	3	1	43%	43%	14%
2016	3	3	1	43%	43%	14%

31. táblázat „C” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz												Hasznosítási arány
	Becsült állomány			Összesen	Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				
	Bak	Suta	Gida		Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	60	90	45	195	15	20	16	51	7	14	12	33	17%
2008	65	86	41	192	15	20	16	51	15	19	16	50	26%
2009	65	86	41	192	15	20	20	55	13	20	19	52	27%
2010	63	80	35	178	13	16	13	42	13	15	13	41	23%
2011	60	72	19	151	12	15	12	39	11	15	13	39	26%
2012	62	70	20	152	13	15	10	38	12	14	10	36	24%
2013	62	70	20	152	13	15	10	38	9	7	7	23	15%
2014	62	70	20	152	13	15	10	38	14	9	0	23	15%
2015	38	40	15	93	10	10	8	28	10	10	10	30	32%
2016	34	30	12	76	9	9	9	27	7	9	7	23	30%

32. táblázat „C” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	5	6	4	33%	40%	27%
2008	5	6	4	33%	40%	27%
2009	5	6	4	33%	40%	27%
2010	4	5	4	31%	38%	31%
2011	5	4	3	42%	33%	25%
2012	5	4	4	38%	31%	31%
2013	5	4	4	38%	31%	31%
2014	5	4	4	38%	31%	31%
2015	4	3	3	40%	30%	30%
2016	3	3	3	33%	33%	33%

33. táblázat „C” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					Hasznosítási arány
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	21	30	40	91	7	15	40	10	72	7	15	41	8	71	78%
2008	21	31	45	97	7	15	40	10	72	7	11	20	6	44	45%
2009	10	15	25	50	10	15	45	10	80	11	13	40	12	76	152%
2010	8	10	20	38	6	8	20	8	42	8	7	41	7	63	166%
2011	7	10	20	37	6	10	36	8	60	7	17	29	8	61	165%
2012	6	7	12	25	5	5	15	5	30	13	12	23	7	55	220%
2013	6	7	12	25	5	21	15	5	46	5	13	18	3	39	156%
2014	6	7	12	25	5	5	15	5	30	20	17	9	4	50	200%
2015	4	5	10	19	3	3	10	6	22	24	29	15	5	73	384%
2016	6	7	16	29	5	6	20	10	41	26	33	34	7	100	345%

34. táblázat „C” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	20	6	7	35%
2008	22	8	6	27%
2009	20	8	0	0%
2010	13	5	4	31%

2011	20	8	6	30%
2012	22	8	6	27%
2013	22	8	6	27%
2014	20	8	2	10%
2015	20	8	4	20%
2016	20	8	4	20%

35. táblázat „C” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	100	30	119	119%
2008	175	110	75	43%
2009	200	100	62	31%
2010	135	70	35	26%
2011	200	100	72	36%
2012	220	70	54	25%
2013	220	70	73	33%
2014	200	70	31	16%
2015	150	60	22	15%
2016	130	50	21	16%

„D” üzemterv:

36. táblázat „D” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Gím												
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				Hasznosítási arány
	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	
2007	48	32	13	93	18	15	25	58	16	17	27	60	65%
2008	38	27	15	80	18	15	25	58	14	18	25	57	71%
2009	38	27	15	80	18	18	25	61	18	19	27	64	80%
2010	72	63	51	186	18	20	25	63	18	25	25	68	37%
2011	41	29	15	85	18	20	25	63	16	32	18	66	78%
2012	25	30	25	80	19	27	27	73	19	25	38	82	103%
2013	25	30	25	80	18	25	28	71	16	15	32	63	79%
2014	32	28	20	80	28	20	30	78	21	32	25	78	98%
2015	35	32	23	90	20	25	35	80	16	26	36	78	87%
2016	40	30	30	100	18	20	25	63	20	30	28	78	78%

37. táblázat „D” üzemterv gimre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika lelővések korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	6	8	4	33%	44%	22%
2008	10	6	2	56%	33%	11%
2009	10	6	2	56%	33%	11%
2010	10	6	2	56%	33%	11%
2011	10	6	2	56%	33%	11%
2012	12	5	2	63%	26%	11%
2013	10	6	2	56%	33%	11%
2014	20	6	2	71%	21%	7%
2015	12	6	2	60%	30%	10%
2016	10	6	2	56%	33%	11%

38. táblázat „D” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz												
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				Hasznosítási arány
	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	150	150	60	360	35	30	30	95	35	28	23	86	24%
2008	150	170	60	380	35	30	30	95	35	28	29	92	24%
2009	150	150	52	352	35	37	25	97	36	36	25	97	28%
2010	150	130	61	341	34	35	25	94	30	4	3	37	11%
2011	70	37	12	119	15	10	10	35	18	10	8	36	30%
2012	70	80	30	180	15	10	15	40	16	10	15	41	23%
2013	70	80	30	180	15	10	15	40	16	11	14	41	23%
2014	110	140	85	335	25	15	25	65	23	25	12	60	18%
2015	110	140	80	330	25	20	30	75	25	18	27	70	21%
2016	120	90	100	310	30	25	40	95	29	23	36	88	28%

39. táblázat „D” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelővések korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	11	15	9	31%	43%	26%
2008	19	12	4	54%	34%	11%
2009	19	12	4	54%	34%	11%
2010	19	10	5	56%	29%	15%
2011	8	5	2	53%	33%	13%
2012	7	5	3	47%	33%	20%
2013	7	5	3	47%	33%	20%
2014	10	12	3	40%	48%	12%

2015	10	12	3	40%	48%	12%
2016	10	15	5	33%	50%	17%

40. táblázat „D” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	12	25	30	67	15	25	50	30	120	27	37	73	23	160	239%
2008	9	22	27	58	15	25	50	30	120	22	10	71	14	117	202%
2009	9	19	35	63	15	25	50	30	120	27	14	86	18	145	230%
2010	53	39	75	167	20	25	60	30	135	31	22	68	8	129	77%
2011	13	6	23	42	40	50	70	25	185	28	22	43	23	116	276%
2012	10	8	25	43	20	50	50	30	150	16	27	50	30	123	286%
2013	10	7	15	32	20	25	50	25	120	8	10	30	10	58	181%
2014	8	18	34	60	10	25	40	15	90	22	16	46	20	104	173%
2015	14	12	34	60	20	15	40	15	90	31	14	35	14	94	157%
2016	15	20	35	70	15	25	40	20	100	12	12	45	15	84	120%

41. táblázat „D” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	120	30	11	9%
2008	110	30	9	8%
2009	80	10	0	0%
2010	85	10	0	0%
2011	60	20	0	0%
2012	50	20	0	0%
2013	50	15	0	0%
2014	80	15	0	0%
2015	720	30	13	2%
2016	690	30	2	0%

42. táblázat „D” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány

	250	80	66	
2007				26%
2008	250	80	78	31%
2009	250	80	88	35%
2010	270	80	58	21%
2011	130	50	77	59%
2012	180	60	67	37%
2013	150	60	117	78%
2014	250	50	117	47%
2015	2150	110	87	4%
2016	2100	110	88	4%

„E” üzemterv:

43. táblázat „E” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Gím												Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				
	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	Bika	Tehén	Borjú	Összesen	
2007	15	20	5	40	5	7	4	16	5	6	4	15	38%
2008	20	25	15	60	5	8	4	17	5	8	4	17	28%
2009	24	30	15	69	6	10	5	21	6	5	6	17	25%
2010	25	32	20	77	6	6	5	17	6	4	6	16	21%
2011	26	36	18	80	7	10	8	25	7	13	2	22	28%
2012	27	34	19	80	6	9	5	20	5	9	5	19	24%
2013	28	35	20	83	6	13	12	31	6	16	15	37	45%
2014	29	34	20	83	8	14	13	35	7	14	13	34	41%
2015	34	36	26	96	11	14	15	40	10	14	15	39	41%
2016	35	38	24	97	10	15	15	40	10	15	15	40	41%

44. táblázat „E” üzemterv gímre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bika lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	2	1	2	40%	20%	40%
2008	1	2	2	20%	40%	40%
2009	3	2	1	50%	33%	17%
2010	2	2	2	33%	33%	33%
2011	3	3	1	43%	43%	14%
2012	2	2	2	33%	33%	33%
2013	3	2	1	50%	33%	17%
2014	4	2	2	50%	25%	25%

2015	5	4	2	45%	36%	18%
2016	4	4	2	40%	40%	20%

45. táblázat „E” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz												
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				Hasznosítási arány
	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	30	40	15	85	10	12	4	26	10	8	4	22	2
2008	40	50	20	110	12	10	4	26	12	10	4	26	2
2009	30	40	20	90	10	10	5	25	12	8	7	27	3
2010	28	38	18	84	10	8	6	24	10	7	4	21	2
2011	32	39	18	89	12	14	6	32	12	6	1	19	2
2012	30	35	17	82	10	12	5	27	9	12	5	26	3
2013	25	20	12	57	8	6	5	19	6	6	5	17	3
2014	24	19	11	54	9	9	9	27	10	9	9	28	5
2015	25	20	15	60	9	9	9	27	8	9	9	26	4
2016	26	21	16	63	9	7	6	22	8	8	8	24	3

46. táblázat „E” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövés korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	3	2	5	30%	20%	50%
2008	2	4	6	17%	33%	50%
2009	3	3	4	30%	30%	40%
2010	2	4	4	20%	40%	40%
2011	5	4	3	42%	33%	25%
2012	3	4	3	30%	40%	30%
2013	3	3	2	38%	38%	25%
2014	3	4	2	33%	44%	22%
2015	4	3	2	44%	33%	22%
2016	4	4	1	44%	44%	11%

47. táblázat „E” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	10	20	40	70	10	5	40	25	80	4	10	40	17	71	101%
2008	10	20	15	45	3	10	40	20	73	3	7	0	0	10	22%

2009	5	20	5	30	5	3	20	40	68	5	15	5	0	25	83%
2010	6	25	15	46	6	5	20	40	71	6	25	15	4	50	109%
2011	5	22	10	37	8	10	20	20	58	25	17	14	0	56	151%
2012	4	20	11	35	8	10	20	20	58	10	15	15	18	58	166%
2013	10	20	18	48	10	12	20	30	72	14	18	15	26	73	152%
2014	10	15	15	40	10	15	30	15	70	20	12	31	9	72	180%
2015	12	17	17	46	12	15	25	18	70	26	24	41	9	100	217%
2016	18	19	18	55	8	12	25	35	80	21	16	28	21	86	156%

48. táblázat „E” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	0	0	0	0%
2008	0	0	0	0%
2009	0	0	0	0%
2010	15	0	0	0%
2011	20	0	0	0%
2012	17	0	0	0%
2013	20	0	0	0%
2014	21	0	0	0%
2015	22	0	0	0%
2016	23	0	0	0%

49. táblázat „E” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	0	0	0	0%
2008	0	0	0	0%
2009	0	0	0	0%
2010	100	0	0	0%
2011	150	0	0	0%
2012	132	0	3	2%
2013	150	12	4	3%
2014	140	10	8	6%
2015	142	20	5	4%
2016	130	21	36	28%

„F” üzemterv:

50. táblázat „F” üzemterv űzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz												Hasznosítási arány
	Becsült állomány			Összesen	Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				
	Bak	Suta	Gida		Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	110	100	85	295	30	15	15	60	28	12	17	57	19%
2008	100	110	90	300	30	22	27	79	25	19	17	61	20%
2009	120	110	80	310	30	20	20	70	26	19	21	66	21%
2010	110	105	95	310	30	25	30	85	15	23	28	66	21%
2011	95	87	91	273	27	22	30	79	27	21	27	75	27%
2012	95	87	91	273	30	22	20	72	27	18	20	65	24%
2013	97	85	90	272	30	30	30	90	0	0	0	0	0%
2014	95	85	80	260	3	0	0	3	3	28	27	58	22%
2015	78	79	76	233	25	15	15	55	31	24	25	80	34%
2016	70	75	70	215	30	30	30	90	27	28	28	83	39%

51. táblázat „F” üzemterv űzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	15	11	4	50%	37%	13%
2008	13	10	7	43%	33%	23%
2009	10	15	5	33%	50%	17%
2010	15	11	4	50%	37%	13%
2011	12	10	5	44%	37%	19%
2012	14	9	7	47%	30%	23%
2013	13	9	8	43%	30%	27%
2014	1	1	1	33%	33%	33%
2015	11	10	4	44%	40%	16%
2016	15	10	5	50%	33%	17%

52. táblázat „F” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2008	0	0	0	0	1	0	4	5	10	0	0	0	0	0	0%
2009	0	0	0	0	1	2	5	2	10	0	0	1	0	1	0%
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	4	0%

2011	0	0	0	0	1	1	2	0	4	1	0	2	2	5	0%
2012	0	0	0	0	1	1	2	3	7	4	5	7	2	18	0%
2013	0	0	0	0	2	5	7	6	20	0	1	0	0	1	0%
2014	0	0	0	0	2	7	7	4	20	4	2	7	7	20	0%
2015	0	0	0	0	2	2	10	4	18	3	0	17	7	27	0%
2016	4	7	16	27	2	2	10	4	18	5	5	20	12	42	156%

53. táblázat „F” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	800	500	392	49%
2008	1000	400	318	32%
2009	1000	400	146	15%
2010	1000	350	47	5%
2011	580	0	78	13%
2012	550	100	38	7%
2013	300	0	0	0%
2014	230	0	4	2%
2015	196	20	2	1%
2016	220	20	10	5%

54. táblázat „F” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	1700	3000	2619	154%
2008	600	2450	1987	331%
2009	800	2500	2077	260%
2010	1500	2875	2047	136%
2011	950	0	1925	203%
2012	1300	200	1385	107%
2013	750	0	0	0%
2014	280	0	250	89%
2015	510	750	304	60%
2016	500	750	260	52%

„G” üzemterv:

55. táblázat „G” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz				
--	----	--	--	--	--

	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				Hasznosítási arány
	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	87	87	42	216	24	20	25	69	21	16	20	57	26%
2008	90	90	40	220	24	20	25	69	24	17	18	59	27%
2009	90	90	40	220	24	20	20	64	28	17	18	63	29%
2010	100	100	50	250	27	25	25	77	12	14	15	41	16%
2011	130	130	60	320	35	25	25	85	43	23	24	90	28%
2012	120	112	106	338	35	30	35	100	38	30	32	100	30%
2013	117	110	98	325	35	30	30	95	41	27	28	96	30%
2014	121	123	78	322	38	45	45	128	40	45	46	131	41%
2015	118	110	75	303	45	40	30	115	39	46	45	130	43%
2016	118	100	70	288	45	30	40	115	42	49	49	140	49%

56. táblázat „G” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	10	8	6	42%	33%	25%
2008	10	8	6	42%	33%	25%
2009	10	8	6	42%	33%	25%
2010	11	9	7	41%	33%	26%
2011	15	12	8	43%	34%	23%
2012	15	12	8	43%	34%	23%
2013	15	11	9	43%	31%	26%
2014	19	13	6	50%	34%	16%
2015	20	15	10	44%	33%	22%
2016	20	15	10	44%	33%	22%

57. táblázat „G” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	3	0%
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0%
2009	0	0	0	0	2	2	2	2	8	0	0	0	0	0	0%
2010	0	0	0	0	2	2	2	2	8	1	2	1	0	4	0%
2011	0	0	0	0	3	2	2	2	9	1	3	6	5	15	0%
2012	1	2	8	11	2	3	4	4	13	3	4	10	8	25	227%

2013	0	2	7	9	5	5	10	10	30	1	2	7	0	10	111%
2014	1	2	5	8	3	9	8	5	25	3	3	5	0	11	138%
2015	1	1	5	7	1	1	2	2	6	4	3	6	3	16	229%
2016	0	1	3	4	0	1	3	0	4	5	4	16	6	31	775%

58. táblázat „G” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	1100	100	59	5%
2008	1200	130	97	8%
2009	900	100	131	15%
2010	1000	400	213	21%
2011	850	0	234	28%
2012	1300	300	91	7%
2013	700	0	91	13%
2014	860	0	195	23%
2015	980	200	171	17%
2016	980	200	162	17%

59. táblázat „G” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	1100	300	246	22%
2008	1000	300	241	24%
2009	1000	300	173	17%
2010	850	200	62	7%
2011	800	0	117	15%
2012	1200	400	48	4%
2013	700	0	606	87%
2014	760	0	796	105%
2015	890	100	648	73%
2016	810	100	607	75%

„H” üzemterv:

60. táblázat „H” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz			
	Becsült állomány	Éves vadgazdálkodási terv	Hasznosított állomány	Hasznosítási arány

	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	70	60	70	200	22	12	22	56	23	11	20	54	27%
2008	90	90	90	270	30	20	25	75	32	19	24	75	28%
2009	90	90	90	270	30	25	25	80	32	24	24	80	30%
2010	90	80	80	250	33	26	26	85	35	25	25	85	34%
2011	90	80	80	250	33	26	26	85	36	24	25	85	34%
2012	90	80	80	250	30	25	25	80	31	23	22	76	30%
2013	90	80	80	250	30	25	25	80	27	26	27	80	32%
2014	80	75	75	230	30	25	25	80	27	25	28	80	35%
2015	75	70	70	215	30	25	25	80	29	25	26	80	37%
2016	75	70	70	215	30	25	25	80	31	23	23	77	36%

61. táblázat „H” üzemterv özre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelővések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	9	7	6	41%	32%	27%
2008	12	10	8	40%	33%	27%
2009	12	10	8	40%	33%	27%
2010	12	11	10	36%	33%	30%
2011	12	11	10	36%	33%	30%
2012	11	10	9	37%	33%	30%
2013	11	10	9	37%	33%	30%
2014	11	10	9	37%	33%	30%
2015	11	10	9	37%	33%	30%
2016	11	10	9	37%	33%	30%

62. táblázat „H” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó									Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2008	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2009	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2010	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2012	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2013	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2014	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%

2015	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%
2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0%

63. táblázat „H” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	600	300	223	37%
2008	600	300	218	36%
2009	600	300	220	37%
2010	600	300	168	28%
2011	600	300	259	43%
2012	600	300	145	24%
2013	600	300	144	24%
2014	500	300	105	21%
2015	500	300	60	12%
2016	500	300	71	14%

64. táblázat „H” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	1200	700	503	42%
2008	1200	700	302	25%
2009	1200	700	390	33%
2010	1200	700	215	18%
2011	1000	700	524	52%
2012	1200	700	296	25%
2013	1000	700	221	22%
2014	1000	500	375	38%
2015	1000	500	256	26%
2016	1000	500	239	24%

„I” üzemterv:

65. táblázat „I” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz
--	----

	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv				Hasznosított állomány				Hasznosítási arány
	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	93	100	75	268	30	28	27	85	27	14	17	58	22%
2008	95	105	80	280	32	28	27	87	24	13	8	45	16%
2009	95	105	85	285	32	25	25	82	23	10	12	45	16%
2010	95	100	80	275	32	23	20	75	23	10	9	42	15%
2011	100	110	95	305	32	25	25	82	25	15	13	53	17%
2012	98	115	95	308	32	25	25	82	27	9	7	43	14%
2013	100	110	90	300	32	25	25	82	29	19	15	63	21%
2014	85	80	65	230	27	22	22	71	25	20	20	65	28%
2015	82	78	60	220	22	24	24	70	24	23	22	69	31%
2016	80	78	62	220	22	24	24	70	22	24	23	69	31%

66. táblázat „I” üzemterv özre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	13	10	7	43%	33%	23%
2008	14	11	7	44%	34%	22%
2009	14	11	7	44%	34%	22%
2010	14	11	7	44%	34%	22%
2011	14	11	7	44%	34%	22%
2012	14	11	7	44%	34%	22%
2013	14	11	7	44%	34%	22%
2014	12	9	6	44%	33%	22%
2015	10	8	4	45%	36%	18%
2016	10	8	4	45%	36%	18%

67. táblázat „I” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														Hasznosítási arány
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	1	2	6	9	1	1	2	0	4	3	0	0	0	3	33%
2008	2	2	7	11	1	1	4	0	6	0	1	0	0	1	9%
2009	1	2	5	8	1	1	4	0	6	1	0	0	0	1	13%
2010	1	2	5	8	1	1	4	0	6	2	0	7	0	9	113%
2011	2	3	6	11	2	2	6	0	10	2	0	2	1	5	45%
2012	3	4	6	13	3	3	6	0	12	4	0	5	5	14	108%

2013	3	4	6	13	3	4	6	6	19	2	0	0	0	2	15%
2014	2	3	4	9	3	4	5	8	20	5	2	4	0	11	122%
2015	1	2	4	7	2	2	2	2	8	3	1	0	1	5	71%
2016	1	1	2	4	2	2	2	0	6	2	0	5	0	7	175%

68. táblázat „I” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	320	180	195	61%
2008	480	270	230	48%
2009	530	300	335	63%
2010	550	350	228	41%
2011	450	290	240	53%
2012	430	280	173	40%
2013	410	270	137	33%
2014	280	250	160	57%
2015	300	260	245	82%
2016	340	180	253	74%

69. táblázat „I” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	690	750	235	34%
2008	700	750	270	39%
2009	750	750	115	15%
2010	750	750	80	11%
2011	710	700	85	12%
2012	720	650	109	15%
2013	680	600	105	15%
2014	370	500	110	30%
2015	395	1200	550	139%
2016	420	1500	290	69%

„J” üzemterv:

70. táblázat „J” üzemterv őzre vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Őz			
	Becsült állomány	Éves vadgazdálkodási terv	Hasznosított állomány	Hasznosítási arány

	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	Bak	Suta	Gida	Összesen	
2007	90	160	130	380	22	15	25	62	26	16	25	67	18%
2008	100	200	120	420	30	20	30	80	26	26	30	82	20%
2009	130	220	120	470	35	25	30	90	35	25	30	90	19%
2010	130	250	150	530	35	35	35	105	32	27	28	87	16%
2011	110	230	130	470	35	30	30	95	29	24	27	80	17%
2012	105	215	115	435	30	30	30	90	19	30	30	79	18%
2013	105	215	115	435	30	30	30	90	31	29	35	95	22%
2014	135	250	150	535	45	40	40	125	44	42	32	118	22%
2015	110	220	120	450	40	30	30	100	40	31	34	105	23%
2016	140	220	150	510	45	30	30	105	45	34	32	111	22%

71. táblázat „J” üzemterv özre vonatkozó éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak teríték korosztálymegoszlása

Éves vadgazdálkodási tervek szerinti bak lelövések korosztálymegoszlása						
	Fiatal	Középkorú	Idős	Fiatal	Középkorú	Idős
2007	8	7	7	36%	32%	32%
2008	10	10	10	33%	33%	33%
2009	15	10	10	43%	29%	29%
2010	10	15	10	29%	43%	29%
2011	10	15	10	29%	43%	29%
2012	10	10	10	33%	33%	33%
2013	10	10	10	33%	33%	33%
2014	23	12	10	51%	27%	22%
2015	18	12	10	45%	30%	25%
2016	23	12	10	51%	27%	22%

72. táblázat „J” üzemterv vaddisznóra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Vaddisznó														
	Becsült állomány				Éves vadgazdálkodási terv					Hasznosított állomány					Hasznosítási arány
	Kan	Koca	Süldő	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	Kan	Koca	Süldő	Malac	Összesen	
2007	0	0	0	0	1	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0%
2008	0	0	0	0	1	1	1	0	3	0	0	0	0	0	0%
2009	0	0	0	0	2	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0%
2010	0	0	0	0	1	1	2	0	4	0	0	0	0	0	0%
2011	0	0	0	0	1	1	2	0	4	0	0	0	0	0	0%
2012	0	0	0	0	1	1	2	0	4	0	0	0	0	0	0%
2013	1	1	2	4	1	1	2	0	4	1	0	0	0	1	25%
2014	1	1	4	6	1	2	6	0	9	0	0	0	0	0	0%

2015	1	2	5	8	1	2	3	2	8	0	0	0	0	0	0%
2016	0	1	0	1	1	1	5	0	7	0	0	0	0	0	0%

73. táblázat „J” üzemterv mezei nyúlra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Mezei nyúl			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	500	60	64	13%
2008	600	60	57	10%
2009	600	60	35	6%
2010	500	60	0	0%
2011	300	80	18	6%
2012	500	80	12	2%
2013	500	80	22	4%
2014	500	80	75	15%
2015	550	100	56	10%
2016	420	80	50	12%

74. táblázat „J” üzemterv fácánra vonatkozó éves vadgazdálkodási adatainak összefoglalása

	Fácán			
	Becsült állomány	Tervezés	Hasznosítás	Hasznosítási arány
2007	400	600	606	152%
2008	500	700	457	91%
2009	500	1100	426	85%
2010	600	700	145	24%
2011	350	700	133	38%
2012	450	700	38	8%
2013	450	100	58	13%
2014	450	400	265	59%
2015	600	600	407	68%
2016	500	900	560	112%

12. Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

Nagy-Svajda Petra (hallgató Neptun azonosítója: DOMGHW) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő, 2024. év 11. hó 11. nap

Dr. Márton Mihály
belső konzulens

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: Nagy-Svajda Petra
A Hallgató Neptun kódja: DOMGHW
A dolgozat címe: Vadgazdálkodási üzemtervek megvalósulásának értékelése a 2007-2017 közötti időszakra vonatkozóan
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024. év 11. hó 12. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.